Адыгэ макъ

№ 81 (19595)

2010-рэ илъэс

МЭФЭКУ

МЭЛЫЛЪФЭГЪУМ и 29-рэ

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИIЭП

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Нэбгырэ пэпчъ анаIэ тырагъэтыщт

Урысые Федерацием ивице-премьерэу Александр Жуковым тыгъуасэ видеоконференцие зэхищагъ. Непэрэ мафэхэм яхъулIэу IофшIапIэ зымыгъотыхэрэм алъэныкъокIэ Iофхэм язытет зэгъэшIэгъэным, гумэкIыгъоу къэуцухэрэр дэгъэзыжьыгъэнхэм апае зэшIохыгъэн фаехэм Iофтхьабзэр афэгъэхьыгъагъ.

Александр Жуковым къызэриIуагъэмкIэ, IофшIапIэ зымыгъотыхэрэм япчъагъэ гурытымкIэ Урысыем проценти 8,6-м щыкIэхьэ. Мы аужырэ мазэхэр пштэхэмэ, субъектхэм региональнэ программэхэр зэрагъэцакIэрэм уигъэрэзэнэу щыт. 2010-рэ илъэсым икъихьэгъу IофшIапIэ зимыIэхэм япчъагъэ хэхъогъагъэмэ, джырэ лъэхъан ар къырагъэIыхын алъэкIыгъ. IофшIэпIэ чIыпIэу щыIэхэм (вакансиехэм) зэрахэхъуагъэм ыкIи программэхэм ягъэцэкIэн чанэу шъолъырхэр зэрэдэлэжьагъэхэм яшIуагъэкIэ, Iофхэм язытет нахьышIум фиузэнкIыгъ. Анахь гумэкIыгъуабэ зыдэщыIэу министрэм къыгъэнэфагъэр Темыр-Кавказ федеральнэ шъолъырыр ары. IофшIапIэ зимыIэу Урысыем исыр джыри зэрэмымакIэр А.Жуковым къыхигъэщызэ, ахэм яфэIо-фашIэхэр зэшIохыгъэ хъунхэр, джащ фэдэу апшъэрэ ыкIи гурыт хэушъхьафыкIыгъэ еджапIэхэр мыгъэ къэзыухыхэрэм IофшIэпIэ чIыпIэхэр ягъэгъотыгъэнхэр субъектхэм япшъэрылъ шъхьаIэу къыгъэнэфагъ.

АР-м и Премьер-министрэ игуадзэу Iофтхьабзэм хэлэжьэгъэ Алексей Петрусенкэм къызэриIуагъэмкIэ, IофшIапIэ зимыIэу республикэм щыпсэухэрэм япчъагъэ проценти 2,7-рэ мэхъу. Мы лъэныкъомкIэ гумэкIыгъоу къэуцухэрэр дэгъэзыжьыгъэнхэм пае федеральнэ гупчэм сомэ миллиони 121-рэ Адыгеим къыфитIупщыгъагъ ыкIи ар зищыкIагъэм пэIуагъэхьагъ. Ащ дакIоу сомэ миллиони 130-рэ хъурэ ахъщэ тедзэ республикэм къыфатIупщынэу лъэIу тхылъкIэ федеральнэ гупчэм зыфагъэзагъ. Бизнес цIыкIумрэ гурытымрэ хэхъоныгъэ ягъэшIыгъэным фэлэжьэрэ программэхэр дэгъоу зэрагъэцэкIагъэм ишIуагъэкIэ, IофшIэпIэ чIыпIэ минищым ехъу республикэм къыщызэIуахыгъ. Мы илъэсми а IофшIэныр лъагъэкIотэн гухэлъ яI. Общественнэ IофшIэнхэм, ежь иIофшIапIэ къызэIузыхы зышIоигъохэм, сэнэхьатыкIэ зэзыгъэгъотынэу фаехэм, нэмыкI лъэныкъохэм апэIухьан фэе ахъщэр икъу фэдизэу къызэраIэкIэхьагъэр ыкIи лэжьапкIэм итынкIэ чIыфэ зэратемылъыр А.Петрусенкэм къыхигъэщыгъэх. УФ-м и Президентрэ АР-м и Президентрэ пшъэрылъэу къагъэуцугъэхэр зэшIохыгъэхэ зэрэхъущтхэр пытагъэ хэлъэу къыIуагъ.

(Тикорр.).

Iофыгъо шъхьаIэхэм атегущыIагъэх

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет зичэзыу планернэ зэхэсыгъоу иIагъэр АР-м и Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат зэрищагъ.

Урысые Федерацием регионэльнэ хэхъоныгъэхэмкIэ иминистрэу Виктор Басаргиныр Адыгеим зэрэщыIагъэм зэфэхьысыжьэу фэхъугъэхэм республикэм и Правительствэ ипащэ кIэкIэу къащыуцугъ. Ащ къызэриIуагъэмкIэ, целевой программэу «Урысыем и Къыбл» зыфиIорэм къыдилъытэрэ лъэныкъохэр АР-м зэрэщагъэцакIэхэрэм федеральнэ министрэм осэшхо фишIыгъ. АщкIэ Iофышхо зышIэгъэ министерствэхэм ыкIи ведомствэхэм япащэхэм зэрафэразэр къыIуагъ. Ау джыри гумэкIыгъо мыинхэр зэрэщыIэхэр къыхигъэщызэ, ахэр дэгъэзыжьыгъэнхэ зэрэфаем къэзэрэугъоигъэхэм анаIэ тыраригъэдзагъ. УФ-м и Президентрэ АР-м и Президентрэ пшъэрылъ шъхьаIэу къагъэуцухэрэр зэшIохыгъэнхэм пае структурэ пэпчъ къытефэрэр чанэу ыгъэцэкIэн фаеу ылъытагъ. Анахь мэхьанэшхо зиIэ лъэныкъохэм ащыщхэу КъумпIыл Мурат къыгъэнэфагъэхэр цIыфхэм IофшIапIэхэр ягъэгъотыгъэнхэр, лэжьапкIэм итынкIэ чIыфэ щымыIэныр ыкIи тарифхэр арых. Iофыгъоу къэуцухэрэр зэшIохыгъэнхэм фэшI пытагъэ хэлъэу ащ укъекIолIэн зэрэфаем къыкIигъэтхъыгъ.

Нэужым республикэ бюджетыр гъэцэкIагъэ зэрэхъурэм къытегущыIагъ АР-м финансхэмкIэ иминистрэу Долэ Долэтбый. Ащ къызэриIуагъэмкIэ, мэлылъфэгъум и 26-м ехъулIэу республикэ бюджетым хьакъулахьэу къихьагъэр сомэ миллион 805-м ехъу, ар агъэнэфэгъэ планым ипроцент 90-рэ. Мэлылъфэгъум хьакъулахьэу къаугъоигъэр сомэ миллиони 187,2-рэ. Мэкъумэщ хъызмэтым Iоф щызышIэрэ предприятиехэм ателъ чIыфэу (кредитэу) сомэ миллиони 178-м ехъурэм щыщэу сомэ миллион 1,3-р къызэкIагъэкIожьыгъ. Илъэсыр къызихьагъэм къыщегъэжьагъэу федеральнэ гупчэм сомэ миллиарди 2,6-м ехъу республикэм къыфитIупщыгъ.

ЧIыфэ зыштэгъэ предприятиехэм Iоф адэшIэгъэн ыкIи а ахъщэр бюджетым къигъэхьажьыгъэн зэрэфаер АР-м и Правительствэ ипащэ къыIуагъ.

Республикэм щыпсэурэ цIыфхэу IофшIапIэ зимыIэхэм япчъагъэ проценти 2,7-м нэсэу къырагъэIыхын зэралъэкIыгъэр зэхэсыгъом къыщаIуагъ. Мыщ фэIорышIэрэ федеральнэ программэр гъэцэкIэгъэным пае Адыгеим къыфатIупщыгъэ ахъщэр зищыкIагъэм пэIуагъэхьагъ, джырэ лъэхъан ахъщэ тедзэу сомэ миллиони 130-м кIахьэрэр республикэм къыIэкIэхьан зэрэфаемкIэ федеральнэ гупчэм зыфагъэзагъ.

Джащ фэдэу лэжьапкIэм итынкIэ республикэм чIыфэ зэретемылъыр лъэныкъо дэгъукIэ къэбгъэлъэгъон фае.

Хэгъэгу зэошхом иветеранхэм япсэупIэхэр гъэцэкIэжьыгъэнхэр, ахэм сыд фэдэрэ лъэныкъокIи IэпыIэгъу афэхъугъэныр пшъэрылъ шъхьаIэхэм зэращыщыр КъумпIыл Мурат къыIуагъ. Джырэ лъэхъан мы лъэныкъомкIэ IэпыIэгъу зищыкIэгъэ ветеран 1264-рэ республикэм щыпсэоу атхыгъ. Зизакъоу псэухэрэм ящыкIагъэр апэдэдэу ягъэгъотыгъэн ыкIи АР-м и Президентэу ТхьакIущынэ Аслъан къыгъэнэфэгъэ пшъэрылъхэр зэшIохыгъэнхэ зэрэфаер АР-м и Правительствэ ипащэ къыхигъэщыгъэх.

ПсэупIэ-коммунальнэ хъызмэтым ыкIи медицинэм яIофыгъохэм, республикэм игъогухэм ягъэцэкIэжьын, хэкIым идэщын, нэмыкI лъэныкъохэми къэзэрэугъоигъэхэр атегущыIагъэх.

ЩыкIагъэу щыIэхэр дэгъэзыжьыгъэнхэм пае цIыф къызэрыкIохэм нахьыбэрэ уахэхьаныр, ахэр упчIэжьэгъу шIыгъэнхэр пшъэрылъ шъхьаIэу КъумпIыл Мурат къыхигъэщыгъ. Ащ пае АР-м иминистрэхэм я Кабинет идэкIыгъо зэхэсыгъоу джырэблагъэ иIэщтхэр Красногвардейскэ, Шэуджэн ыкIи Кощхьэблэ районхэм ащызэхащэнхэу Iофтхьабзэм хэлэжьагъэхэм рахъухьагъ.

ТХЬАРКЪОХЪО Адам.

АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Агъэнэфэгъэ пстэури аштагъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм тыгъуасэ, мэлылъфэгъум и 28-м, зичэзыу ятIокIитIурэ блырэ зэхэсыгъо иIагъ. Ащ иIофшIэн хэлэжьагъэх Адыгэ Республикэм и Президентэу ТхьакIущынэ Аслъан, федеральнэ инспектор шъхьаIэу Адыгэ Республикэм щыIэ ЛIыIужъу Адам, Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат, АР-м иминистрэхэм я Кабинет хэтхэр, суд ыкIи правэухъумэкIо, федеральнэ ыкIи республикэ хэбзэ гъэцэкIэкIо органхэм, муниципальнэ образованиехэм ялIыкIохэр, нэмыкIхэу зэхэсыгъом рагъэблэгъагъэхэр.

Депутатхэм аухэсыгъэм Iофыгъо щэкIырэ зырэ хэтыгъ. Парламентым хэтхэм ащыщхэм упчIэу атыгъагъэхэм яджэуапхэу «Правительствэ сыхьатым» тегъэпсыкIыгъэу министрэхэм я Кабинет къыщагъэхьазырыгъэ къэбарищ ядэIугъэх. Ахэр мэкъу-мэщым, ныбжьыкIэхэм япатриотическэ пIуныгъэ ыкIи аэропортэу «Мыекъуапэ» яхьылIэгъагъэх. Апэрэ ыкIи ятIонэрэ еджэгъухэм ателъытагъэхэу законопроект пшIыкIуплI аштагъ. Ахэм ащыщ Адыгэ Республикэм и Конституцие гъэтэрэзыжьынхэр фэшIыгъэнхэм ехьылIэгъэ законопроектэу апэрэ еджэгъумкIэ аштагъэри. Джащ фэдэу Къэралыгъо Советым — Хасэм икомитетхэм къащагъэхьазырыгъэ нэмыкI Iофыгъохэм яхьылIэгъэ унашъохэу Къэралыгъо Советым — Хасэм ышIыщтхэм япроекткхэм адырагъэштагъ. УФ-м и Федеральнэ ЗэIукIэ ФедерациемкIэ и Советрэ Къэралыгъо Думэмрэ ятхьаматэхэм афэкIорэ Джэпсалъэм, нэмыкI Iофыгъохэм ахэплъагъэх, ифэшъошэ унашъохэр ашIыгъэх. ЗытегущыIэгъэхэ Iофыгъо пстэуми анахьыбэу депутатхэм упчIэхэр къызэратыгъэхэр «Правительствэ сыхьатым» тегъэпсыкIыгъэу министрэхэм я Кабинет къыщагъэхьазырыгъэ къэбархэмрэ Адыгэ Республикэм и УплъэкIу-лъытэкIо палатэ ехьылIэгъэ Законым зэхъокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм ехьылIэгъэ законопроектымрэ ары. ЯтIонэрэ IофыгъомкIэ депутатхэм зэдэмыштэныгъэ къазэрэхэфагъэр зэхэпшIэнэу щытыгъ.

Зэхэсыгъор зэрэкIуагъэм ехьылIэгъэ тхыгъэ нахь игъэкIотыгъэу ыужкIэ тигъэзет къыхиутыщт.

СЭХЪУТЭ Нурбый.

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат цIыфхэр ригъэблэгъагъэх

Ветеранхэм унэ ятыгъэн фае

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэ зыкъыфэзыгъэзагъэхэм янахьыбэр зыфэягъэхэр зыщыпсэухэрэ унэхэм яIофыгъохэм языэшIохынкIэ IэпыIэгъу арагъэгъотыныр ары. Ащ зыкъыфэзыгъэзагъэхэм къахэфагъэх Хэгъэгу зэошхом хэлэжьагъэхэу ыкIи ветеранхэу зиIофыгъохэр муниципальнэ хэбзэ Iэшъхьэтетхэм афэзымыгъэцэкIагъэхэр.

Муниципальнэ образованиеу «Къалэу Мыекъуапэ» иадминистрацие Хэгъэгу зэошхом иветеранэу Павел Пономаревыр унэм пае зэтыгъо IэпыIэгъу зэратыщтхэм яучет хигъэуцуагъэп. ИлъэсишъэкIэ узэкIэIэбэжьымэ, сэманым хэшIыкIыгъэ унэ цIыкIоу гази, псы къызэмыкIуалIэрэм Павел Алексей ыкъор зэрэщыпсэурэм епхыгъэу иунэ зэригъэцэкIэжьыщт компенсацие къыфыхагъэкIынэу республикэ Iэшъхьэтетхэм зафигъэзагъ.

Федеральнэ законодательствэм къызэрэдилъытэрэм диштэу Павел Пономаревым иунэ жъы дэдэ хъугъэхэм захалъытэкIэ, псэукIэ амалэу иIэхэр нахьышIу зыфашIыщтхэм, Хэгъэгу зэошхом иветеранхэу унэхэр зыфагъэшъошэщтхэм япрограммэ хагъэхьащт.

Хэгъэгу зэошхом хэлэжьагъэу Мыекъуапэ щыпсэурэ Алексей Коноваловыр къыкIэлъэIугъ иунэе унэ игъэцэкIэжьынкIэ ахъщэ IэпыIэгъу къыратынэу. КъызэрэчIэкIыгъэмкIэ, Алексей Андрей ыкъомрэ Хэгъэгу зэошхом хэлэжьэгъэ ишъхьэгъусэрэ жъы дэдэ хъугъэх, заом ыпэкIэ агъэпсыгъэгъэ унэ цIыкIум щэпсэух.

Къалэу Мыекъуапэ дэт чыиф унэ цIыкIум КIэсэбэжъхэм яунэгъошхоу лIэужищ къызыхиубытэрэр щызэдэпсэу. ЛъэIу тхылъыр къезыхьылIэгъэ КIэсэбэжъ Гощэмыдэ ишъхьэгъусэ тылым щылэжьагъ ыкIи апэрэ купым хэхьэрэ сэкъатныгъэ иI. Федеральнэ законодательствэм тетэу унэхэр зыфагъэцэкIэжьыщт ветеранхэм яспискэ ар хагъэхьагъ. Федеральнэ законэу «Ветеранхэм яхьылIагъ» зыфиIорэм диштэу тылым Iоф щызышIагъэхэр IофшIэным иветеранхэм афагъадэх.

— Хэгъэгу зэошхом иветеранхэм апае унэхэм атефэщт мылъкур къэралыгъом икъоу къызэрэхигъэкIырэм епхыгъэу муниципальнэ хэбзэ Iэшъхьэтетхэм япшъэрылъ мыщ фэдэ Iофыгъохэм язэшIохынкIэ къяуалIэхэрэм IэпыIэгъу арагъэгъотыныр, — хигъэунэфыкIыгъ КъумпIыл Мурат. — Iофхэм язытет республикэм ипащэхэм анаIэ тырагъэтын фае.

Къэлэ гупчэр къегъэIае

Мыекъуапэ иурамэу Карл Маркс ыцIэкIэ щытым тет унэу N 8-м щыпсэухэрэм ацIэкIэ Шэуджэн Нэфсэт Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэ зыкъыфигъэзагъ. Унэм ыгупэу урамэу Пролетарскэм ылъэныкъокIэ гъэзагъэм итеплъэ дахэ, ау ащ ыкIоцIыкIэ щыкIэгъабэхэр иIэх. КIымафэрэ фабэр къызэрыкIорэ трубэхэр, канализацие системакIэр зэщэкъо, апэрэ этажымрэ унэ лъапсэмрэ шынэгъакIэр лъэшэу къягуао. 1962-рэ илъэсым агъэпсыгъэ унэм илъэс 46-м къыкIоцI зэ нэмыIэми гъэцэкIэжьынышхо рашIылIагъэп.

(ИкIэух я 2-рэ н. ит).

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат цIыфхэр ригъэблэгъагъэх

(Апэрэ нэкIуб. къыщежьэ).

КъэIогъэн фае фэтэрыбэу зэхэт унэхэм ягъэцэкIэжьынкIэ федеральнэ программэм ар зэрэхагъэхьэгъагъэр. 2008-рэ илъэсым — инженер коммуникациехэм ягъэкIэжьынкIэ, 2009-рэ илъэсым — унэм ыгупэ капитальнэу гъэцэкIэжьыгъэнымкIэ. Ау инженер коммуникациехэм якапитальнэ гъэцэкIэжьын заух нэуж фабэр къызэраIэкIэхьэрэ системэм ыкIи электропроводкэм ягъэцэкIэжьынкIэ ахъщэ къызэрафэмынагъэр къараIуагъ. Урамэу ПролетарскэмкIэ гъэзэгъэ унэ гупэ закъор ары афагъэцэкIэжьыгъэр. Мы унэм щыпсэухэрэм янахьыбэр гъот макIэ зиIэ пенсионерых е дэеу зэралъэгъурэмкIэ сэкъатныгъэ зиIэхэм ахалъытэхэрэр арых. Ахэм яIофыгъохэм зи ымыгъэгумэкIырэм фэд: фабэр къызэрыкIорэ трубэхэр зэщэкъох, канализациеу къафагъэцэкIэжьыгъэм къыкIэчъы, джэхашъохэр мэшъух, унэ лъапсэр мачэ.

Ащ епхыгъэу КъумпIыл Мурат Адыгэ Республикэм псэолъэшIынымкIэ, транспортымкIэ ыкIи гъогу-коммунальнэ хъызмэтымкIэ иминистрэу Валерий Картамышевым пшъэрылъ фишIыгъ унэм щыпсэухэрэм ятхьаусыхэ тхылъ къыщаIуагъэхэр ыуплъэкIунэу, гухэлъ гъэнэфагъэм тегъэпсыхьэгъэ федеральнэ программэу «ПсэупIэ» зыфиIорэм пае мылъкоу къыхагъэкIырэр гухэлъэу зыфытегъэпсыхьагъэхэмкIэ агъэфедэмэ зэригъэшIэнэу.

Пыдзафэхэр икъоу амыгъэкIодыжьыхэу туризмэм иIоф къикIыщтэп

ЧIыопсым икъэухъумэнкIэ Урысые обществэм (ВООП) и Адыгэ республикэ къутамэ и Совет итхьаматэу Валерий Бринних экологие Iофыгъом — Адыгеим ипыдзафэхэм ягъэкIодыжьынкIэ щынэгъончъэу, экологиемкIэ къабзэу щыт технологиехэр зэрэщымыIэм Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэ ынаIэ тырыригъэдзагъ. Илъэс къэс ЖКХ-м ипредприятиехэм тонн мин 350-м ехъу пыдзафэ Iуарагъэщы. Кубометрэ миллионитIум ехъурэ пыдзафэхэр республикэм щызэхаугъоягъэх. Адыгэ Республикэм ипрокуратурэ республикэ мэхьанэ зиIэ чIыопс чIыпIэхэу къагъэгъунэхэрэр зеуплъэкIухэм, турист бизнесым ипредприятиехэм пыдзафэхэм, хэкIхэм яугъоинкIэ, яIыгъынкIэ ыкIи яIущынкIэ хэукъоныгъабэ ашIыгъэу къыхигъэщыгъ.

КъумпIыл Мурат зэрэхигъэунэфыкIыгъэмкIэ, ар зигъо дэдэ Iофыгъоу щыт, республикэм икъэралыгъо хабзэ иорганхэм псынкIэ шъыпкъэу зэшIуахын фае.

— Ащ Адыгеим турист-рекреационнэ амалэу иIэхэр къызэтыреIажэх, — къыIуагъ Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэ ыкIи Адыгэ Республикэм чIыопс къэкIуапIэхэмрэ тыкъэзыуцухьэрэ дунаимрэ якъэухъумэнкIэ и ГъэIорышIапIэ ипащэу Сергей Колесниковым пшъэрылъ фишIыгъ Iофыгъоу къэтэджыгъэхэр икъоу зэхифынэу.

ВООП-м икъэлэ Совет итхьаматэ игуадзэу Людмила Жиряковам Премьер-министрэм зыфигъэзагъ дачэ товариществэхэр, ДНТ-у «Дружба» зыфиIорэри ахэм зэрахэтэу, 2002-рэ илъэсым псыр къызыкIэогъэгъэ дачэхэр зыехэу IэпыIэгъу зэрагъэгъотыщтхэм япрограммэ хагъэхьанхэу. ЧIыопс тхьамыкIагъохэм къахэкIэу псыхъоу Шъхьагуащэ инэпкъ къызыгоум дачэ товариществэхэм чIэнагъэ ашIыгъагъ. Джы къызнэсыгъэми нэпкъым гоу. Муниципальнэ образованиеу «Къалэу Мыекъуапэ» ичIыпIэхэмрэ ащ щыпсэухэрэмрэ псыр къызэриурэм щыухъумэгъэнхэмкIэ къэлэ программэу муниципальнэ образованием инароднэ депутатхэм я Совет ыухэсыгъагъэм зигугъу къэтшIыгъэ дачэ товариществэхэр хагъэхьэгъагъэхэп. Илъэситфым къыкIоцI ВООП-м икъэлэ общественнэ организацие учреждениябэмэ ащ фэгъэхьыгъэу зафигъэзэгъагъ, ау узыгъэрэзэрэ кIэух ахэм ащыщ горэми къаритыгъэп.

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэ Адыгэ Республикэм псэолъэшIынымкIэ, транспортымкIэ ыкIи унэ-коммунальнэ хъызмэтымкIэ иминистрэу Валерий Картамышевым, Урысые Федерацием и МЧС Адыгэ РеспубликэмкIэ и ГъэIорышIэпIэ шъхьаIэ ипащэу Гъунэжьыкъо Мурат, муниципальнэ образованиеу «Къалэу Мыекъуапэ» иIэшъхьэтетхэм пшъэрылъ афишIыгъ Iофыгъоу зыкъызэрыфагъэзагъэр зэхафынэу.

ВООП-м и Мыекъопэ къэлэ общественнэ организацие джащ фэдэу игъоу ылъэгъугъ республикэм игурыт еджапIэхэм япрограммэ «экологическэ этикэр» зыфиIорэ дисциплинэр хагъэхьанэу. Экологхэм яшIошIкIэ, ащ епхыгъэу законэу «ЖъалымыгъэкIэ псэушъхьэхэм Адыгэ Республикэм щадыземыкIонхэм ехьылIагъ» зыфиIорэр штэгъэн фае. Муниципальнэ образованиеу «Къалэу Мыекъуапэ» инароднэ депутатхэм я Совет къыгъэгугъагъэх мы Законыр Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм щытегущыIэнхэм кIэщакIо фэхъунэу. Экологхэр Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэ къелъэIугъэх мы Iофым къыдыригъэштэнэу. КъумпIыл Мурат пшъэрылъ зэрафишIыгъэм тетэу министерствэ, ведомствэ гъэнэфагъэхэм япащэхэр мы Iофыгъохэм язэшIохын фежьэщтых.

Нэбгырэ 30-м ехъумэ КъумпIыл Мурат зыкъыфагъэзагъ. Федеральнэ законэу «Урысые Федерацием игражданхэм закъызэрыфагъазэрэм ехьылIагъ» зыфиIорэм диштэу лъэIу тхылъхэм мэфэ 30-кIэ ахэплъэнхэ фае.

Адыгэ Республикэм и Президент ипресс-къулыкъу

ЗэIукIэгъу адыриIагъ

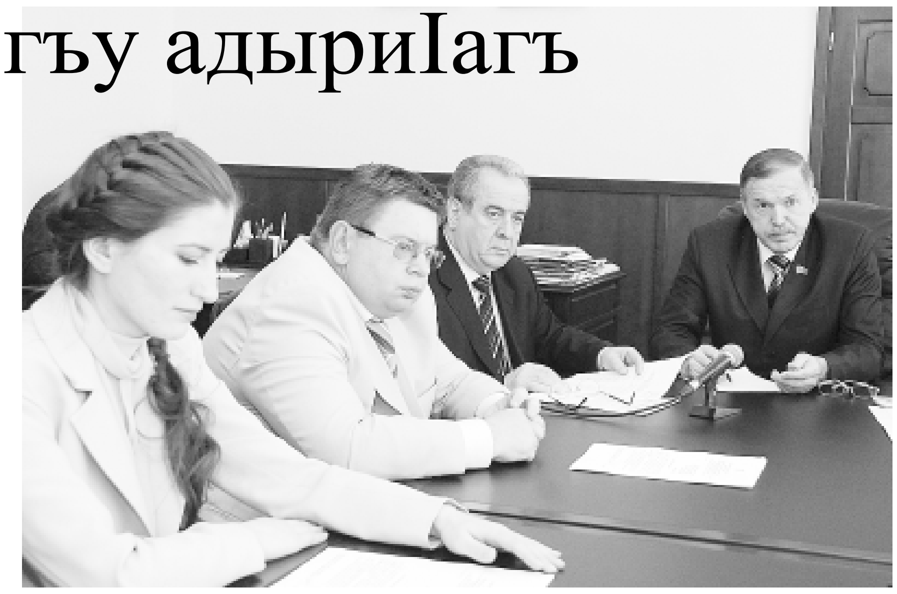

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Анатолий Ивановым политическэ партиеу «Единэ Россием» ныбжьыкIэхэм Iоф адэшIэгъэнымкIэ Къыблэ шъолъырым щыIэ Координационнэ Советым итхьаматэу Сергей Поляковым ыкIи Координационнэ Советым хэтхэм ащыщхэм мэлылъфэгъум и 27-м зэIукIэгъу адыриIагъ. Ащ хэлэжьагъ Къэралыгъо Советым — Хасэм гъэсэныгъэмкIэ, наукэмкIэ ыкIи ныбжьыкIэ Iофыгъохэмкiэ и Комитет итхьаматэу УдыкIэко Юрэ.

ЗэIукIэгъум Iофыгъо заулэ щытегущыIагъэх. Ахэм ащыщых ныбжьыкIэ парламентаризмэм епхыгъэ IофыгъохэмкIэ общественнэ-къэралыгъо партнерствэм хэхъоныгъэ егъэшIыгъэныр, ныбжьыкIэхэм патриотическэ пIуныгъэ ахэлъхьэгъэныр, кадрэхэм ярезерв гъэхьазырыгъэныр.

Анатолий Ивановым зэIукIэм пэублэ гущыIэ къыщишIызэ, тиреспубликэ хэхъоныгъэхэр ышIыхэзэ ыпэкIэ лъыкIотэным пае ныбжьыкIэхэм бэ зэрялъытыгъэр къыIуагъ. АР-м ныбжьыкIэ Парламент зэрэщызэхащагъэр ыкIи ныбжьыкIэ Координационнэ Советым Iоф зэрэщишIэрэр щытхъукIэ афилъэгъугъ. Арэу щытми, ныбжьыкIэхэр нахьыбэу общественнэ щыIакIэм къыхэгъэлэжьэгъэнхэр, ахэм обществэм чанэу зыкъыщагъэлъэгъонымкIэ, зыкъызэIуягъэхыгъэнымкIэ амал дэгъухэр зэрэзэрагъэгъотын фаер игущыIэхэм къащыкIигъэтхъыгъ.

Сергей Поляковым АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу А. Ивановым уахътэ къыхихи зэрэригъэблэгъагъэхэмкIэ «тхьауегъэпсэу» риIуагъ, зэхэсыгъом къекIолIэгъэ ныбжьыкIэ активистхэм нэIуасэ афишIыгъ. Джащ фэдэу зэхэсыгъом къыщыгущыIагъэх ныбжьыкIэ Координационнэ Советым хэтхэм ащыщхэу Къэрэтэбэнэ Махьмуд, Андрей Михайловыр, Дмитрий Ушаковыр, Юрий Романенкэр, нэмыкIхэри.

КIАРЭ Фатим.

ФэIо-фашIэхэмкIэ чIыфэхэр къаугъоижьых

Адыгэкъалэ икоммунальнэ хъызмэтшIапIэ иIофхэр зэрэдэйхэм игугъу зашIырэр непэп. Федэ къыхьыныр хэгъэкIи, ежьежьырэу зиIыгъыжьын ылъэкIырэп. КъызхэкIырэр къэралыгъом ичIыфэшхо зэрэтелъыр ары. Газзэу ыгъэстыгъахэм пае ытыжьынэу щытыр сомэ миллион 15-м шIокIы. Аущтэу зыкIэхъурэми зи шъэф хэлъэп, зэкIэми ашIэ. Илъэс зэкIэлъыкIохэм коммунхозым къэлэдэсхэм фэIо-фашIэу афигъэцакIэхэрэм апкIэ къырамытыжьызэ, ежьхэми ащ тэрэзэу Iоф дамышIэзэ, афагъэгъузэ ахэм чIыфэу телъыр сомэ миллион 16,3-м нэсыгъагъ.

Мы Iофым гъунэ фэшIыгъэн зэрэфаем рыгущыIэхэу зэп зэрэзэхэтхыгъэр. Ау цIыфхэм коммунхозым ичIыфэу телъыр къягъэтыжьыгъэным къэлэ администрациер ишъыпкъэу ыуж зихьагъэр гъэрекIо бжыхь ныIэп. Къалэм имэрэу Хьатэгъу Налбый ащ фигъэзагъ ежь иапэрэ гуадзэу Кушъу Славик.

— Мы Iофым пылъынэу рабочэ комиссиитIу зэхэтщагъэ, — еIо ащ. — Ахэм ахэдгъэхьагъэх къэлэ администрацием иIофышIэхэр, коммунальнэ къулыкъум щыщхэр, суд приставхэр, милицием иучастковэ инспекторхэр. Ахэм анэмыкIэу мобильнэ купибгъумэ Iоф ашIэ. Ахэм ахэтхэр ООО-у «Жилкомсервисым» ыкIи МПУ-у «Коммунальщик» зыфиIорэм япащэхэр, якъулыкъушIэхэр арых. Зыпкъ итэу, план гъэнэфагъэм тетэу Iоф тэшIэ, цIыфхэм тызыгъэгумэкIырэр агурытэгъаIо, чIыпIэ къинхэми тарихьылIэу къыхэкIы, ахэри гузэгъабгъэ къыхэмыкIэу зэшIотэхых.

Аущтэу къэлэ администрацием иIофшIэнхэр зэрэзэхищэрэм ишIуагъэкIэ, коммунальнэ фэIо-фашIэу унагъохэм афагъэцэкIагъэм тефэрэ ахъщэу цIыфхэм къатырэр мазэ къэси нахьыбэ мэхъу. Ащ ишыхьат тызхэт илъэсым иапэрэ мазэ фэIо-фашIэхэм апкIэу къаугъоигъагъэр сомэ миллионитIурэ мин 280-рэ хъущтыгъэмэ, мэзэе мазэм ар миллионищрэ мин 369-м, гъэтхэпэ мазэм миллиониплIырэ мин 701-м зэрэнэсыгъэр. Джыри мы тызыхэт мазэм ар фэдитIу хьазыркIэ нахьыбэ хъущт.

(Тикорр.).

Къоджэ урамхэр агъэцэкIэжьых

Теуцожь районымкIэ Пэнэжьыкъуае анахь чылэшху. Район гупчэу щыт. Ащ ичIыпIэ псэупIэ ипащэу ЕхъулIэ Пщымафэ къызэрэтиIуагъэмкIэ, ТекIоныгъэр къызыдахыгъэр илъэс 65-рэ зэрэхъурэм имэфэкIышхо фэгъэхьыгъэ Iофыгъо зэфэшъхьафхэу зэрахьэрэр макIэп. Къуаджэхэр агъэкъабзэх, културэм иIофышIэхэу (икIэщакIор НапцIэкъо Руслъан) ахэм адэсхэм тыловикхэм бгъэхалъхьэхэр зыщаратыжьыхэрэ мэфэкI зэхэхьэ гъэшIэгъонхэр ащызэхащэх, заом щыфэхыгъэхэм ясаугъэтхэу ахэм адэтхэр агъэцэкIэжьых. Мы зигугъу къэтшIыгъэ Iофтхьабзэхэр ащызэшIуахыгъахэх Пэнэжьыкъуае, Нэшъукъуае, Нэчэрэзые.

ГушIуагъоу зигугъу къэшIыгъэн фэе Iофыгъохэм ащыщ къоджэ кIоцI урамхэу бэшIагъэу ащыгъупшэжьыгъагъэхэм ягъэцэкIэжьын зэрэфежьагъэхэри, узэрыгушхон IофшIагъэхэр зэрэщыIэри. Пэнэжьыкъуае итыгъэкъохьапIэкIэ щыIэ урамэу Зэкъошныгъэм изытет дэй дэдэ хъугъагъэ. ЦIыфхэр бэрэ къэтхьаусыхэхэуи къыхэкIыгъ. Километрэ фэдиз зикIыхьэгъэ урамыр умышIэжьынэу зэтырагъэпсыхьажьыгъ. Урамым икюветхэри аукъэбзыгъэх, псычIэкIыпIэхэм трубэхэри ачIалъхьагъэх, мыжъо атыратакъуи, дэгъоу зэрагъэфэжьыгъ, аубэжьи, асфальти тыралъхьажьыгъ. Сомэ миллиони 2,2-рэ зытефэгъэ IофшIэнхэр еIолIапIэ имыIэу зыгъэцэкIагъэхэр чIыпIэ ДРСУ-м ипащэу ГутIэ Алый иIофшIэгъухэр арых. ЧIыпIэ псэупIэм иIэшъхьэтетэу ЕхъулIэ Пщымафи ренэу Iофым ыуж итыгъ, экскаваторышхоу кюветхэр зыукъэбзырэм тэрэзэу IофшIэнхэр зэригъэцэкIэщтхэм, нэмыкIхэм алъыплъагъ, мызэу-мытIоу мы урамым ар щытлъэгъугъ.

— Джа IофшIэн дэдэхэр ятшIылIэщтых Пэнэжьыкъуае иурамхэу Комсомольскэми, Пушкиным ыцIэ зыхьырэми, — еIо ащ. — Проектри хьазыр. Арышъ, IофшIэнхэм бэрэ пэмылъэу тафежьэщт. Бизнесым пылъ фирмэм ипащэу Хьабэхъу Аскэри урамэу Красноармейскэм гъэцэкIэжьын IофшIэнхэр щызэрихьанхэу ары. Тихьаджэу Хъот Пщымафэ зытес урамым ичIыпIэ горэ къэнагъэшъ, асфальт тыраригъэлъхьажьыщт.

— Тигухэлъхэр иных, IофшIэнхэри хъоих шъхьае, тызымыгъакIорэр мылъку щымыIэр ары, — икIэухым къыхегъахъо тхьаматэм. — Ауми, типланхэм къыдалъытэ тэри мыжъо къыдэтщынэу. Пэнэжьыкъуае, тичIыпIэ кой къыхэхьэрэ чылагъохэу Нэшъукъуае, Нэчэрэзые, Пщыкъуйхьаблэ Iаеу зэщыкъогъэ урамхэр яIэх. Тигухэлъхэм къыдалъытэ ахэр грейдерхэмкIэ тцIэнтхъунхэшъ, мыжъо атеттэкъонышъ, дахэу зэдгъэфэжьынхэу.

Гухэлъ шIагъох. Ау тхьамыкIагъор зэкIэ урамхэм ягъэцэкIэжьын чылэ пстэуми зэращыпымылъхэр ары. Ащ ишыхьат мы къэсхьыщт щысэ зытIури. Заом иветеранэу Гъобэкъуае щыпсэурэ ГъукIэлI Зулихъан дэжь бэмышIэу тыкIогъагъ. Шъхьалыжъымкiэ тыдахьи, Пщыщэ IушъокIэ тыкъырекIокIыгъ, лъэмыджыжъымкIэ тыкъыкъокIыжьыгъ. Сыд мыжъо гъогу ар? Мэшэ иутыгъэмэ яягъэкIэ урыкIожьын плъэкIырэп.

Джащ фэдэх джэджэхьэблэ чылэ кIоцI урамхэри. ТэшIэ мылъкур зэрэщымыIэри. Ауми, ахэм мыжъо атырамытэкъошъущтыми, джыри зэрэгъэтхапэзэ, дэгъоу грейдерхэмкIэ зэхэцIэнтхъухьагъэхэу, зэгъэфэжьыгъэхэмэ ишIуагъэ къэкIощт. Мы Iофым чIыпIэ койхэм япащэхэм ямызакъоу, район администрацием иIэшъхьэтетхэри ыгъэгумэкIынхэ фае.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

Ветеранхэр афэпэщтых, агъэшIощтых

БэмышIэу Адыгэкъалэ тыщыIагъ. ТаIукIагъ, гущыIэгъу тафэхъугъ ащ иадминистрацие ипащэу Хьатэгъу Налбый, ащ игуадзэу Джамырзэ Гощнагъо, заом иветеранхэм якъэлэ Совет итхьаматэу Джэндэрэ Мосэ. ТекIоныгъэр къызыдахыгъэр илъэс 65-рэ зэрэхъурэм фэгъэхьыгъэ мэфэкIышхом зыфагъэхьазырзэ, Iофыгъо зэфэшъхьафыбэу зэрахьэхэрэм ащыщхэм ягугъу ахэм къытфашIыгъ. ЗэкIэми ацIэ къеIогъуаеми, ащыщхэм шъуащыдгъэгъозэн.

— Заом иветеранхэр, — еIо къалэм имэр игуадзэу апэу зыдэжь тычIэхьэгъэ Джамырзэ Гощнагъо, — ТекIоныгъэм и Мафэ ехъулIэу мэфэкIышхом къызекIуалIэхэкIэ, ящыгъынхэмкIэ къахэщхэу щытынхэм фэшI зэфэдэу тфэпэщтых.

Корр.: ***Заом илъэхъан дзэкIолIхэм ащыгъыщтыгъэ шъуашэхэм афэдэхэр афяжъугъэшIыщтэу къычIэкIын. Ари дэгъу, ахэр зыфэдагъэхэр ежьхэми, нэмыкIхэми агу къэжъугъэкIыжьын.***

Дж. Г. Хьау, Рэмэзан, зэкIэми ащыгъырэ щыгъынхэм афэдэщтых афядгъэшIыщтхэр. Ар зыгу къэкIыгъэр, ащ кIэщакIо фэхъугъэр тикъалэ иIэшъхьэтетэу Хьатэгъу Налбый, ыдэжь учIахьэмэ, нахь дэгъоу зэкIэ къыпфиIотэщт.

— Заом иветеранхэу Адыгэкъалэ, Хьалъэкъуае, Псэкъупсэ адэсыжьыр нэбгырэ 18 ныIэп, мэкIэ дэд, — икъэIотэн къырегъажьэ Хьатэгъу Налбый. — Дунаим ахэм къамылэжьыгъэ, афэмышIапхъэ, ямыфэшъуашэ щыIэп. Сэ сшъхьэкIэ сфэлъэкIыщтэу ахэм апае сызышъхьасын щыIэп.

Корр.: ***Ар тэрэз ыкIи дэгъу. Сыд фэдэ щыгъынха жъоныгъуакIэм и 9-м ехъулIэу ахэм зыщалъэнэу афяжъугъэдыщтхэр? Заом илъэхъан дзэкIолIхэм ащыгъыгъэ галифей-джэнэ зэпылъхэм афэдэха?***

Хь.Н.: Хьау, афэдэхэп. Сыда ахэм етIанэ арашIэжьыщтыр? Зэ зыщалъэнышъ агъэтIылъыжьыщт, зыми имыщыкIэгъэжьэу къэнэжьыщтых. Тэ тигухэлъыр нэмыкI. Тиветеранхэу ТекIоныгъэм имэфэкI хэлэжьэн зылъэкIынэу къыдэкIыщтхэр нэбгырибгъу. Ахэм зэфэдэкъабзэхэу, зэкIэми афэшIухэу шляпэ, джэнэ, галстук, кIэко зэпылъ ыкIи цокъэ зырыз афэтщэфыщт. КъикIырэп ащ ахэм ащыгъын ямыIэу. ЯI ахэм зыфаехэр зэкIэ. Ау арэп Iофыр зэлъытыгъэр. АпэрэмкIэ, лъытэныгъэшхо зэрафэтшIырэм фэшI тыфай шIухьафтын горэ апэдгъохынэу. ЯтIонэрэмкIэ, тыфай зэкIэми къахэщыхэу, тиныбжьыкIэхэм алъэгъоу ахэр зэфэдэу фэпэгъэнхэу. ЯщэнэрэмкIэ, ТекIоныгъэр къызыдахыгъэр илъэс 65-рэ зэрэхъугъэм ишIэжь нэпэеплъэу къафэнэщт.

Заом хэлэжьагъэхэу япсауныгъэ изытет ыпкъ къикIэу мэфэкIым къекIолIэн зымылъэкIыгъэхэм адрэхэм шIухьафтынэу афэтшIыгъэм ыуасэ фэдиз ахъщэ афэтхьыщт.

Корр.: ***ШIыкIэ гъэшIэгъон къыхэпхыгъ. Апэрэ ащ фэдэ зэрэзэхэтхырэр. Адэ ащ нэмыкIэу джыри сыда лъыгъэчъэ заор зыпэкIэкIыгъэхэм афэшъушIэщтыр?***

Хь. Н.: Федеральнэ органхэм къаратыщт сомэ минитф зырызым нэмыкIэу тэри джащ фэдиз зырыз яттыщт. Тфэпэщтхэм ащыщых Iэшъынэ Сэфэрбый, Мария Фонь, Джамырзэ Даутэ, Кочик-Оглы Борисэ, ТхьалI Аюбэ, Александр Толстопятовыр, Чэтыжъ Исмахьилэ, ЦIыкIу Индрыс, нэмыкIхэу къыдэкIышъущтхэр. ЯтIонэрэмкIэ, ТекIоныгъэм и Мафэ фэгъэхьыгъэ автопробегэу зэхэтщэщтым хэлэжьэрэ тиветеран пэпчъ иномаркэ автомашинэ исыщт. Игъусэщт ащ зы нэбгырэ ынаIэ тетынэу, зыфаер фигъэцэкIэнэу.

Корр.: ***Ащ фэдиз иномаркэ тыдэ къипхыщта?***

Хь. Н.: Къэдгъотыщт. Ежьхэри ащ фэдизэу бэ хъужьыхэрэп. Автопробег ужым тхьакIэщтых, дгъэшIощтых, гъомылэпхъэ зэфэшъхьафхэр зэрылъ Iалъмэкъхэр яттыщтых, къэмыкIуагъэхэм ядэжь афядгъэхьыщт.

Корр.: ***Зигугъу къэпшIыгъэхэр Iофыгъо шIагъох. Адэ заом хэлэжьагъэхэм япсэупIэхэр нахьышIу афэшIыгъэнхэмкIэ сыд фэдэ IофшIагъэха шъуиIэхэр?***

Хь. Н.: АщкIи тиветеранхэм яIофхэм язытет зэтэгъашIэ, ягумэкIхэр афэтэгъэцакIэх. Щысэхэри къэсхьын. Iэшъынэ Сэфэрбый анахь ныбжьыкIэу, илъэс 17 хъугъэ къодыеу заом Iухьэгъагъэхэм ащыщыгъ. Ар Москва щыIэщт дзэ парадым хэлэжьэнэу щыт, иунэ зэблэхъуным пае субсидиеу сомэ мин 790-рэ къыратыгъ. Джащ фэдиз къыфатIупщыгъ Джэндэрэ Джанхъоти. Шъузабэхэу Укъол Марыети, Оркъыжъые Цуци ялъэIухэр афагъэцэкIагъэх. Джанхъот Къэсэй итхылъхэр агъэхьыгъахэу ахъщэ къыратынэу щыт. Заом хэлэжьэгъэ ветеран зы нэбгырэрэ шъузэбиплIырэ ятхылъхэр Мыекъуапэ дгъэхьыгъэх.

Ахэм ауж заом иветеранхэм якъэлэ Совет итхьаматэу гущыIэгъу тызфэхъугъэ Джэндэрэ Моси ТекIоныгъэм и Мафэ фэгъэхьыгъэ мэфэкIышхом зыфагъэхьазырызэ агъэцэкIэрэ Iофыгъо зэфэшъхьафхэу къытфиIотагъэхэм шъуащыдгъэгъозэн. Заом щыфэхыгъэхэм ацIэ-алъэкъуацIэхэр зытетхэгъэ комплексышхоу къалэм дэтыр етIупщыгъэу агъэцэкIэжьы, IофшIэнышхохэр щызэшIуахых. Хьалъэкъуае, Псэкъупсэ адэт саугъэтхэри зыпкъ рагъэуцожьых. Бэрэ пэмылъэу ахэр зэпэлыдыжьхэу хьазыр къэхъущтых.

Чэтыжъ Маринэ зипэщэ ублэпIэ еджапIэм заом иветеранхэр, тыловикхэр, нэмыкIыбэхэр къызэрагъэблэгъэгъэ зэIукIэгъу гъэшIэгъон щыIагъ. Зэхахьэр нахь гъэшIэгъон зэрэхъущтым чанэу дэлэжьагъэх къэлэ библиотекэм ипащэу Хьаткъо Марзыет, лъэпкъ культурэм и Гупчэ иIофышIэхэр. Заом илъэхъан аусыгъэгъэ орэдхэр кIэлэеджакIохэм къаIуагъэх, къэшъуагъэх. Адрэ еджапIэхэми конкурсхэр ащызэхащэх, усэхэр, сочинениехэр ащатхых, сурэтхэр ащашIых.

ЖъоныгъуакIэм и 9-м митингышхо къалэм щыIэщт. Ащ хэлэжьэщтхэр фэхыгъэхэм ацIэалъэкъуацIэхэр зытетхэгъэ мемориалышхом екIуалIэхэ зыхъукIэ, зэрыкIощтхэ аллеем ыбгъуитIукIэ кIэлэеджакIохэр дахэу фэпагъэхэу щызэготыщтых. Ахэм заом иветеран нэбгырэ 18-мэ ябгъэхэлъхэр ахэлъэу атырахыгъэ сурэтхэр гъэиныгъэхэу аIыгъыщтых. Ащ нэпэмыкIэу ахэм ясурэтхэр джыри нахь ин ашIыжьынхэшъ, къалэм ианахь лъэгъупIэ чIыпIэхэм ащагъэуцущтых.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

Псауныгъ

Аптекэхэр ауплъэкIух

Росздравнадзорым Адыгэ РеспубликэмкIэ и ГъэIорышIапIэ ипресс-къулыкъу тызэрэщигъэгъозагъэмкIэ, мэлылъфэгъум иапэрэ мафэхэм рагъэжьагъэу мыщ испециалистхэм аптечнэ учреждениехэр ауплъэкIух. Ахэм пшъэрылъэу яIэр цIыфым ипсауныгъэкIэ анахь ищыкIэгъэ ыкIи анахь мэхьанэ зиIэ Iэзэгъу уцэу алъытэхэрэм ахахьэхэрэм ауасэ зыфэдэр, ахэр аптекэхэм зэращэхэрэр уплъэкIугъэнхэр ары.

Урысые Федерацием и Правительствэ икIыгъэ илъэсым ишышъхьэIу мазэ унашъо зэришIыгъэмкIэ, мы купым хэхьэрэ Iэзэгъу уцхэр къыдэзыгъэкIыхэрэм ахэм ауасэ зыфэдизыщтыр, зышIомыкIынэу щытхэр Росздравнадзорым щарагъэтхыгъэу, ащкIэ зэзэгъыныгъэ зэдашIыгъэу щымытмэ, мэлылъфэгъум и 1-м къыщегъэжьагъэу ахэр аптекэхэм ащэнхэ фитыхэп. Джащ фэдэу, а уцхэм аосэн фаеу Урысыем исубъект щагъэуцугъэм нахь лъэпIэнэуи ахэр щытхэп. Аптекэхэм стендхэр ачIэтхэу, мы купым хэхьэрэ Iэзэгъу уцхэм ауасэ зышIокIынэу щымытыр ащ къыщыгъэлъэгъогъэнэу унашъом къыделъытэ, ащкIэ зэзэгъыныгъэ лъэныкъохэм зэрэзэдашIыгъэм ипротоколи яIэн фае.

Мэлылъфэгъум пыкIыгъэ мафэхэм къакIоцI гъэIорышIапIэм испециалистхэм ауплъэкIугъэ аптекэ 20-м мы зигугъу къэтшIыгъэ Iофыгъохэм афэгъэхьыгъэу законодательствэр зыщаукъуагъэ къахэкIыгъэп. ЦIыфым ипсауныгъэкIэ анахь ищыкIэгъэ ыкIи анахь мэхьанэ зиIэ Iэзэгъу уцэу алъытэхэрэр къыдэзыгъэкIыхэрэм ахэм аосэщтыр Росздравнадзорым щарамыгъэтхыгъэу щытмэ, аптекэхэм ахэр зэкIагъэкIожьыгъэхэу е «карантинная зона» зыфаIорэм щаIыгъхэу агъэунэфыгъ.

Росздравнадзорым Адыгэ РеспубликэмкIэ и ГъэIорышIапIэ испециалистхэм зэфэхьысыжьэу ашIыгъэхэм къызэрагъэлъагъорэмкIэ, мы купым хэхьэрэ Iэзэгъу уцхэм ауасэ тIэкIу нахь макIэ зыхэм ащыхъугъ, нэмыкIхэм ахэм яIэгъэ уасэхэм атетэу, ахамыгъэхъуагъэу ащэх.

Мы мафэхэм джыри уплъэкIунхэр аптекэхэм ащэкIох, шапхъэу щыIэхэм ашIокIыхэрэм, унашъор зымыгъэцакIэхэрэм административнэ пшъэдэкIыжь арэгъэхьыщт, лицензиехэр аIыхыгъэным нэсэу.

ГъэIорышIапIэм ипресс-къулыкъу къызэрэхигъэщырэмкIэ, мы Переченым хэхьэрэ Iэзэгъу уцхэм ауасэ республикэм зэрэщыгъэуцугъэн фаем епхыгъэ шапхъэхэр еухэсых Адыгэ Республикэм экономикэ хэхъоныгъэмкIэ ыкIи сатыумкIэ и Министерствэ.

ЖАКIЭМЫКЪО Аминэт.

ЦэшIэ Iазэх

Цэхэм зыщяIэзэхэрэ поликлиникэу урамэу В.И. Ленинным ыцIэ зыхьырэм тетым еуалIэрэр макIэп. Ащ Iоф щызышIэрэ врачхэм, нэбгырэ пэпчъ иуз елъытыгъэу, нахь шIэхэу ыкIи нахь дэгъоу IэпыIэгъу зэрэрагъэгъотыщтым пылъых. Медсестрахэми, врачхэми IэпэIэсэныгъэ ахэлъэу япшъэрылъхэр агъэцакIэх.

Врачхэм апшъэрэ категорие зиIэу ахэтыр макIэп. Ахэм зэу ащыщ Шъэфрыкъо Мирэ Юныс ыпхъур.

Илъэс щэкIым ехъугъ Мирэ Iоф зишIэрэр. Гъэпсэфыгъо уахътэр къэсыгъэми, къеолIагъэм ифэIо-фашIэ зэригъэцэкIэщтым пылъ. ГукIэгъушI, шъабэу мэIабэ, цIыфым нахь макIэу узыр зэхишIэным ренэу ынаIэ тырегъэты. КъызэIэзэрэ цэр илъэс пчъагъэрэ цIыфым Iоты, ыгъэгумэкIыжьырэп. Мирэ зэIазэхэрэм зэкIэми ареIо илъэсым тIогъогогъо цашIэм дэжь зэрэчIэхьанхэ фаер, цэхэм узэрадэзекIощтыр нэбгырэ пэпчъ къыфеIуатэ. НэмыкI цашIэ екIолIэн фаеми е ортопедиемкIэ отделением кIон фаеми, врачым арещалIэх. Щытхъу паекIэ арэущтэу ар псэурэп, ежь ицIыф гъэпсыкIэ, икультурэ джащ фэд. ИщыкIагъэ хъуми «икъамэ къырихын елъэкIы» зыфаIорэм фэд. «ЦIыкIуми, лъабжъэ» — джары ащ фэдэ бзылъфыгъэхэм апае адыгэхэм аIорэр.

Мирэ къеолIагъэхэми къаIо яврач зэрэфэразэхэр, илъэс пчъагъэхэм зэIазэхэрэри ахэм ахэт. Ипшъэшъэжъыий ежь фэдэу а сэнэхьатым рэлажьэ, цашIэу нэмыкI поликиникэ Iоф щешIэ. Мыхэр зэIэзагъэхэм ацIэкIэ «тхьашъуегъэпсэу» ятэIо, псауныгъэ яIэнэу тафэлъаIо.

БЗЭДЖЭЖЪЫКЪО Фатим.

Сурэтым итыр: **Шъэфрыкъо Мирэ ыкъорэ ыпхъурэ агузэгу ис** *(«Адыгэ макъэм» иархив къыхэтхыгъ).*

КЪУАДЖЭМ ИЦЫФ ПЭРЫТХЭР

Унэгъо лэжьэкIо зэгурыIожь

Мэзэ зытIущкIэ узэкIэIэбэжьмэ, Теуцожь районым иадминистрацие ипащэу Хьут Теуцожь дэжь тычIэхьагъэу «лIы горэ лъэшэу гузажъоу, къыпIукIэ шIоигъоу Iут» aIуи къызыраIом къыригъэблэгъагъ, иIофи псынкIэу фигъэцэкIагъ. ЕтIанэ тэ зыгорэ къытиIон фаеу кабинетым тыкъычIищынэу къытфежьагъ. Арти, Гъобэкъуае зэрэщыщыри, ыцIи, ылъэкъуацIи, зыдэщысыри зэрэтшIэрэр, тэр-тэрэу ыджэ тызэрэкIощтыр етIуагъ.

БэмышIэу Тхьаркъохъо Ахьмэд дэжь тыкIогъагъ. Шъыпкъэр пIощтмэ, бэшIагъэу тэшIэми, джа зэрэтлъэгъущтыгъэм нэмыкIыкIэ благъэу тызэфэзыгъэу, тызэIукIагъэу щытыгъэп. Ау тшIэщтыгъ зы лъэхъанэ зэрэагрономыгъэр, ныбжьыкIэ Iофхэм зэрахэтыгъэр, ренэу нэутхэу, жьы кIэтэу, нэгушIоу, бэшIагъэу уишIэрэм фэдэу къыпкIэрыхьанэу, къыбдэгущыIэнэу зэрэщытыр.

ЫдэжьI тызыдэхьэм зэрэгушIуагъэр къэIогъуае. КъытфиIотэнэу, къытигъэлъэгъунэу къыригъэжьагъэр бэдэд. ИжъыкIэ яунэгъо кIоцI зыфэдагъэм, ятэ зэлъашIэрэ лIы бэлахьэу зэрэщытыгъэм тащигъэгъозагъ. АдыгэкIэ чIэкIи, «Адыгэ мэкъэ» гъэзетэу зэдэдагъэр къычIихыгъ, ащ ренэу зэрэкIатхэрэр, зэреджэрэр, ащ къихьагъэхэу зэрыгушхохэрэр къытигъэлъэгъугъэх. Журнал зэфэшъхьафэу иIэхэм, икъуаджэ ихъугъэ-шIагъэхэр зыдитхэхэрэм нэIуасэ тафишIыгъ.

Нэужым тызэрэгъэгущыIэзэ, ишъхьэгъусэу Рае Улапэ зэрэщыщыри, ари цIыфхэм япсаушъхьэ къэухъумэгъэным илъэсыбэрэ хьалэлэу зэрэфэлэжьагъэри, УлапэкIэ тиныбджэгъушIоу КъумпIыл Къэралбый зэришыпхъукIэри тшIагъ. ЗэшъхьэгъуситIуми лэжьэкIо-псэуакIозэ къызэрахьыгъэри, зэгурыIохэмэ, зэдэIужьхэзэ зэрэзэдэпсэушIагъэхэри, кIэлабэ зэдапIуи, щыIэныгъэм игъогушхо тыратIупщыхьан зэралъэкIыгъэри нэрылъэгъу къытфэхъугъ. Арти, ащ фэдэ унэгъо шIагъо зэдэзышIэн зылъэкIыгъэ зэшъхьэгъусэхэу, къин алъэгъугъэми, щэIэфэхэ ежьхэм аIашъхьэкIэ къамылэжьыгъэрэ къамыгъотыгъэрэ нахь къаIэкIэмыхьэзэ щыIагъэхэу, непэ зыфаер зэрагъотылIэжьэу псэухэрэм афэгъэхьыгъэ тхыгъэ къэдгъэхьазырыгъ.

— Сэ 1930-рэ илъэсым ижъонэгъуокIэ мазэ и 12-м сыкъэхъугъ, — икъэIотэн къыригъажьэ Тхьаркъохъо Ахьмэд. — Арышъ, бэрэ пэмылъэу сыныбжь илъэс 80 хъущт. КъэдгъэшIагъэри, къэтлъэгъугъэри макIэп. Зэо мэхьаджэр къызежьэм сыкIэлэ IэтэхъуагЪ, гъэблэ бэлахьэми сыкъыхиубытагъ, къинэу тлъэгъугъэр бэ. Ти Гъобэкъуае иеджапIэ ия 7-рэ класс къызысэухым, ащ лъыпытэу колхозым Iоф щысшIэнэу езгъэжьэгъагъ. IофшIэн зэфэшъхьафэу сызыфагъазэрэр згъэцакIэщтыгъ. Сыфэягъ зызгъэчанынэу. ИжъыкIэ къыщегъэжьагъэу Iофым фетэу фызиIэ тиунагъо къикIыгъэу щытыгъэпти, сэри ар къэзгъэшъыпкъэжьы сшIоигъуагъ. Апэ цухэр згъэхъунэу сагъэкIогъагъ. Чэщырэ зыгъэхъущтыгъэхэр Къат ХьамэтI. СшынахьыкIэхэри къыздезгъаIэщтыгъэх, Iоф зэрэсшIэрэм пае сыгушIощтыгъ.

Къэрэгъулэуи коцыр къэзгъэгъунагъ. Ащ бэкIаерэ сыпылъыгъэу синыбджэгъухэр еджакIо Мыекъуапэ зэрэкIохэрэр Шэуджэн Аскэр къызысарегъаIом, сэри ауж сихьагъ. Джаущтэу 1948-рэ илъэсым мэкъумэщ техникумым сычIэхьэгъагъ. Тичылэкъо къыздеджэщтыгъэх Уджыхъу Арамбый, Iэшъынэ Налбый, СтIашъу Сарэ.

Корр.: ***Ар къызыоухым тыдэ IофшIэныр щебгъэжьэгъагъа?***

Т.А.: А лъэхъаным еджэныр къэуухымэ о узыфаем укIонэу щытыгъэп. 1951-рэ илъэсым техникумыр къызысэухым, хэку исполкомым иунашъокIэ агрономэу Iоф сшIэнэу Улапэ дэтыгъэ МТС-м сагъэкIогъагъ. Идиректорыгъэр Павел Приходькэр ары. Ащ иунашъокIэ къутырэу Мамацэм дэтыгъэ колхозэу Молотовым ыцIэ зыхьырэм агрономэу сыщылэжьэнэу сагъэзагъ. А колхозым трактор бригадитIу иIэщтыгъ. Ахэр чIыгулэжьыным фэгъэхьыгъэ IофыгъохэмкIэ къысфэгъэзэгъагъэх. Зи слъэкI къэзгъэнэщтыгъэп. Чэщи мафи сиIагъэп. Къэбгъанэуи къыпфадэщтыгъэп, дисциплинэр пытагъэ. Сэри шы закъо зыкIэшIэгъэ бедаркэм сисэу, гушIом сызэрихьэу лэжьыгъэшхо къэхьыжьыгъэным зэрэсщтэу сыфэлажьэщтыгъ. СыкIэлагъ, сызшъхьасыжьыщтыгъэп, цыхьэу къысфашIыгъэм сырыгушхозэ, ильэсищэ ащ сыкъыщыIагъ.

Корр.: ***А лъэхъаным сыд фэдиза лэжьыгъэу къэшъухьыжьыщтыгъэр?***

Т.А.: Лэжьыгъэшхо къэдгъэкIыщтыгъ, коцыри, натрыфыри, тыгъэгъазэри дгъэбагъощтыгъэх. Пчъагъэхэр сыгу къэкIыжьхэрэп. Комбайнэхэр тимэкIагъэх, коцэу къэдгъэкIыгъэр тфыIумыхыжьэу кIымафэр къэсэу, лэжьыгъэм осыр къытесэу къыхэкIыгъ. ХэтэрыкIхэри бэу къэтхьыжьыщтыгъэх. Мэз шъолъырхэри дгъэтIысыщтыгъэх. КIымафэрэ бзылъфыгъэхэм мышкIур пшахъом халъхьэти, къагъэкIыщти, гъатхэр къэсымэ агъэтIысыжьыщтыгъ. Цыфхэр чэфхэу IофышIэ кIощтыгъэх, трудодень ехъу афамылтхыщтыгъэми.

Нэужым дзэм къулыкъу къыщысхьынэу сащи, мэзихэ нахь сыкъэмыгъэтэу сыкъызагъэзэжьым Теуцожь МТС-м 1956-рэ илъэсым IофшIэныр щезгъэжьагъ. МТС-м идиректорыгъэхэу Хьот Хьазрэти, Шыу Щамили Iоф адэсшIагъ. Къутырхэу Городскоимрэ Петровымрэ адэтыгъэ трактор бригадэхэр къысэпхыгъагъэх. Джыри къэсэIожьы а лъэхъаным дисциплинэр зэрэпхъэшагъэр, тэрэззэу емыутыгъэу е тэрэззэу къэмыкIыгъэмэ пшъэдэкIыжь уагъэхьыщтыгъэ. Илъэс горэм комиссием лэжьыгъэхэм язытет къызеплъыхьэм, тибригадэкIэ пэрытныгъэр тыубытыгъагъэ, «Щытхъу пхъэмбгъум» сисурэт рагъэуцугъагъ. Зональнэ секретарэу тиIагъэх Хьаджэбыекъо Хьисэ, Хьут Рэщыдэ.

Нэужым Тхьаркъохъо Ахьмэд МТС-м ипрофком тхьамэтагъ, иэкономистэу щытыгъ. Колхозэу «Победа коммунизмэм» (Шевченкэм дэтыгъ) икомсомольскэ организацие исекретарыгъ, бригадирэуи, фермэм ипащэуи къыхэкIыгъ. ЕтIанэ Шевченкэм автохозяйствэу щызэхащэжьыгъагъэм диспетчерэу ащэжьи, автомашинэ 50 игъусэу 1959-рэ илъэсым Оренбург хэкум чIыкIэ лэжьыгъэм иIухыжьын хэлэжьэнэу агъэкIогъагъ, ищытхъуи аIогъагъ, ахъщэ шIухьафтыни къыфашIыгъагъ.

— Тикъоджэ колхоз итхьаматэщтыгъэу Бэрэтэрэ Аскэр сыкъаригъэщэжьи, — икъэIотэнхэм къахегъахъо Ахьмэд, — илъэс 24-рэ фэдизэ Гъобэкъуае сыщылэжьэжьагъ. Сыдиспетчерэу къыхэкIыгъ. Сыагрономыгъ, былымхъо фермэм сыриучетчикыгъ, мэлэхъо фермэм сырипэщагъ, хэтэрыкI бригадэм сыщыIагъ. Тыдэ сызыщэIи, гъэхъэгъэ дэгъухэр зэрэтиIагъэхэр къызэдалэжьэщтыгъэхэ кIэлэ бэлахьэхэу Беданэкъо Аскэрбый, Къат Юныс, Уджыхъу Нухьэ, бзылъфыгъэ хъупхъэхэу Уджыхъу Налмэс, Тхьаркъохъо Цуцэ, Уджыхъу Фыжь, Шэуджэн Нурэ, нэмыкIыбэхэми шIукIэ агу къэкIыжьы. Джаущтэу слъэкI къэсымыгъанэу Iоф сшIэзэ, 1990-рэ илъэсым пенсием сыкIуагъ.

Тхьаркъохъо Рае чылэмкIэ Улапэ щыщ. 1934-рэ илъэсым апэрэ сабыеу КъумпIыл Хьамедэрэ Дунайрэ зэдырагъэжьэгъэ унэгъуакIэм къихъухьагъ. Ябгъонэрэ классыр къызеухым 1953-рэ илъэсым Мыекъопэ медучилищым чIэхьагъ, 1955-рэ илъэсым ячылэ щыщэу ыкIи деджагъэу Бзэго Асе игъусэу Щынджые агъэкIогъагъэх. Мэзихэ ащ Iоф щишIагъэу 1956-рэ илъэсым игъэтхэпэ мазэ унагъо ихьи, ащ ыпкъ къикIэу Гъобэкъуае къыгъэзэнэу хъугъэ.

— Мыщ сыкъызэкIом IофшIэн щымыIэгоу мэзэ заулэ сыщысыгъ, — къеIуатэ Рае. — ЕтIанэ къутырэу Шевченкэм IофшIэныр щезгъэжьэгъагъ. 1957-рэ илъэсым ибжыхьэ чылэм къысагъэгъэзэжьи, пенсием сыкIонэу охъуфэ, 1984-м нэс, мыщ Iоф щысшIагъ.

Корр.: ***КъызэрэпIорэмкIэ, Гъобэкъое врачебнэ амбулаторием илъэс 27-рэ Iоф щыпшIагъ. Сыд фэдэ IофшIэна узфэгъэзэгъагъэр, сыд къутырха къэбгъэгъунэщтыгъэхэр?***

Т.Р.: Врачебнэ амбулаторием ипэщагъэр Уджыхъу Сарыет. Коллективыр нэбгырэ зыхыбл хъущтыгъ. Къытэпхыгъагъэх къутырхэу Шевченкэм, Петровым, Чэбановым адэт фельдшер-акушер IэзапIэхэр. Сэ кIэлэцIыкIу патронажнэ сестрау ыкIи вакционаторэу сыщытыгъ. Сызыпылъыгъэр кIэлэцIыкIухэу чылагъохэм адэсхэм уз зэфэшъхьафхэр къямыолIэным фэшIыкIэ план гъэнэфагъэм тетэу пэшIорыгъэшъэу уцэу ящыкIагъэр ахэслъхьаныр ары. КъэхъугъэкIэхэм ямызакъоу, илъэс 14 зыныбжьхэм анэсэу къэзгъэгъунэщтыгъэх. Нэужым нахь инхэри къысфагъэзэжьыхи, еджапIэхэм ащеджэхэрэри сиучет къыхагъэхьажьыгъагъэх, прививкэ сшIыщтыгъэх. Ащ нэмыкIэу медпунктэу къытэпхыгъэхэм яотчетхэр къаIысхыхэти, сыуплъэкIущтыгъэх, Пэнэжъыкъуае, етIанэ районыр Тэхъутэмыкъуае захьыжьым ащ схьыщтыгъэх.

Корр.: ***Зигугъу къэпшIыгъэ IофшIэнхэр макIэхэп — чылагъохэр къэпкIухьэщтыгъэх, унагъохэм уаIухьэщтыгъэ, еджапIэхэм уанэсыщтыгъэ, отчетхэри районым епхьылIэжьыщтыгъэх. Къещхэуи, къесэуи къыхэкIыгъ. Ащ фэдизыр сыдэущтэу зэшIопхыщтыгъа? Лъэсэу къэпкIухьэщтыгъа, хьауми транспорт горэхэр шъуиIагъэха?***

Т.Р.: А лъэхъаным джырэ фэдэу автомашинэхэр щыIагъэхэп. Унагъохэми яIагъэхэп. Тиамбулаторие кузэкIэт горэ иIагъ. Ау ар бэрэ къыднэсыщтыгъэп. Ащ нэмыкI IофшIэнхэр ихъоищтыгъэх. Сымаджэхэри мэкIагъэхэп, заведующэр ахэм игъом анэсын фэягъэ. Сэ унагъо пэпчъ пIоми хъунэу сыIухьанэу щытыгъ, сыда пIомэ сабыйхэр бэу къэхъущтыгъэх. ГущыIэм пае, Гъобэкъуае изакъоу илъэсым кIэлэцIыкIу 90-м нэс къыдэхъухьэщтыгъ. Джащ фэдагъэх адрэ чылэгъуищыри. Ары пэпчъ апэрэ мэфищым зэпытэу щэ укIон, етIанэ тхьаумафэм зэ бгъэунэфын, карточкэми удэтхэжьын фэягъэ. Мэзищ ныбжь зыхъукIэ, прививкэхэр едгъэажьэщтыгъэх. ЕджапIэми медкабинет щысиIэу Iоф щысшIэщтыгъэ. Адрэ къутырхэм адэс фельдшерхэм яIофшIагъэхэр заведующэр сигъусэу тыкIоти тыуплъэкIужьыщтыгъ.

Зы лъэхъанэ Гъобэкъуае кIэлэцIыкIу къэхъупIэ дэтыгъ. Ащ IутыгЪ акушеркэу Хьут Муслъимэт. Врачэу тиIагъ Шагудж Тэмарэ. Бэрэскъэжъые къэс, Муслъимэт дэмысынэу зыхъукIэ, ащ ычIыпIэкIэ Iоф сигъашIэщтыгъ. Джаущтэу, Щынджые къыщегъэжьагъэу къызыпылъытэкIэ, зэкIэмкIи сабый 221-рэ сIэгу къихъухьагъ.

Тиколлектив зэгурыIожьэу щытыгъ. Сэ зэкIэ сшIагъэу сIорэп, щытхъури зыфэсхьыжьырэп. ЗипшъэрылIхэр зымыгъэцакIэрэ тиIагъэп. Ау тичылэ ылъэныкъоу тызхэсым сэры медицинэм иIофышIэу яIагъэр. IофышIэ сыкъикIыжьыгъэ къодыеу сыращажьэу, нычэпэ щэ, плIэ сыкъагъэтэджэу къыхэкIыгъ. Сымаджэм сыд фэдэ уз иIэми зэрэтлъэкIэу тишIуагъэ едгъэкIыщтыгъ.

РайонымкIэ врач шъхьаIэу тиIэщтыгъэ ЖэнэлI Заурбый къытиIощтыгъ: «О усестрами, уврачми, ухирургми сымаджэм ышIэрэп. КъыпIлъыкIуагъэм ыджэь укIон, уишIуагъэ ебгъэкIын фае». Арышъ, илъэс 35-у Iоф зысшIагъэм кIэлэцIыкIухэу сызфэгъэзэгъагъэхэмкIи, нэмыкIхэмкIи тиамбулаторие игугъу зэ нэмыIэми дэикIэ ягъэшIыгъэп. Сэмэркъэоп ныIа, илъэсым къыкIоцI кIэлэцIыкIу 1400-рэ фэдизмэ илъэс 14-м анэбжь нэсыфэ сынаIэ атетыгъ. Гъобэкъуае непэ къэсымыкIухьэу къыхэкIыщтыгъэп. КIэлэцIыкIухэр амбулаторием къатщэхэти, врачыр яплъыти, ащ елъытыгъэу прививкэхэр тшIыщтыгъ.

1972-рэ илъэсым Къэлэкъутэкъо Нурыет врачэу къытфагъэкIогъагъ. Лъэшэу цIыфхэр ыгъэрэзагъэх. Джыри ащ Iоф ешIэ. СыздэлэжьэгъэбзылъфыгЪэхэр непэ къызынэсыгъэми сщыгъупшэхэрэп, ящытхъу пIоныр яфэшъуаш. Ахэр Iэшъынэ Зой, Iэшъынэ Аминэт, Уджыхъу Сарыет, Iэшъынэ Сачнэт, Хьут Муслъимэт, нэмыкIхэри.

Зэшъхьэгъусэхэм унэгъо дахи зэдашIагъэ — лъфыгъиблэу зэдагъотыгъэхэр дэгъоу апIугъэх, рагъэджагъэх. ЗэкIэми адыгагъэмрэ IофшIэнымрэ ягунэс хъугъэ, унагъохэр ашIагъэх. Нэфсэти, Марыети, Нурыети институтхэр къаухыгъэхэу бизнесым пылъых. Луизэрэ Асыетрэ янэ илъагъо рыкIуагъэх, республикэ сымаджэщым щэлажьэх. Саныет техникумыр къыухыгъэу экономистэу Iоф ешIэ. АнахьыкIэр Азмэт. Ащи колледжи институти къыухыгъэх. Мыекъуапэ гъэщым хэшIыкIыгъэ гъомылапхъэхэм ящапIэу дэтым идиректор. Ахэм къакIэхъухьэгъэ пхъорэлъф, къорылъф 13-мэ ахэтых институтхэр къэзыухыгъэхэу Iоф зышIэхэрэри, апшъэрэ ыкIи гурыт еджапIэхэм ащеджэхэрэри.

ЯщагукIи, яунагъокIи зэтегъэпсыхьагъэх. Яхати игъэкIотыгъ, къыдамыгъакIэрэ щыIэп. Помидори, картофи, щыбжьыий, натрыфи, цумпи — адыгэ унагъом ищыкIагъэр зэкIэ къыщагъэкIы. Пхъэшъхьэ-мышъхьэ чъыг зэфэшъхьафхэу яIэхэр 80-м ехъу.

Хатэм ыкIэлъэныкъо люцернэ къыщагъэкIы, гъэмафэм зыщэзыплIэ ар Ахьмэд еупкIэ. Былым пIашъэхэу шъхьэ зыбгъупшI аIыгъыщтыгъ. Джы яIэр зы чэмрэ шкIэхъужъиплIырэ. Тхьачэт 70-рэ фэдизи Рае ехъу, чэт 50-м ехъу щагум дэт.

— Помидорыри зы лъэхъанэ дгъэбагъощтыгъ, — зэIэпахызэ къаIотэжьы зэшъхьэгъусэхэм. — Къалэу ар зынэдгъэсыгъэр къэпчъыжьыгъуай. ЧIыгум тIэ хэлъызэ къэтхыгъ, тикIалэхэр тпIугъэх, едгъэджагъэх, унагъо ядгъэшIагъ, джыри къакIэхъухьажьыгъэхэм тфэлъэкIыщтыр афэтшIэ. ТIэ зэтедзагъэу тыщысышъущтэп.

Джаущтэу зэгурыIомэ, зэдэIужьхэзэ, зэдэтхэжьхэзэ зэдэпсэух, зэдэлажьэх Тхьаркъохъо зэшъхьэгъусэхэу, IофшIэным иветеранхэу, ащ ибгъэхалъхьэхэр, нэмыкI медальхэр, щытхъу тхылъхэр къызыфагъэшъошагъэхэу Ахьмэдрэ Раерэ.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

Сурэтым итхэр: **зэшъхьэгъусэхэу Тхьаркъохъо Ахьмэдрэ Раерэ якIалэхэмрэ ахэм къапыхъожьыгъэхэм ащыщхэмрэ ахэсых.**

«Адыгэ макъэм» уемыджэмэ, адыгэ макъэр зэхэмыхымэ...

Ожъ Аскэрбый «Адыгэ макъэм» гъэтхапэм и 20-м къыригъэхьэгъэ тхыгъэм гупшысэу сигъэшІыгъэхэр

БэшІагъэу, хабзэ зэрэхъугъэу, «Адыгэ макъэм» икІэтхэгъу къэсы зыхъукІэ, редакцием зэрэгумэкІырэр къизыІотыкІырэ мэкъэгъэІухэу цІыфмэ къяджэхэрэр гъэзетым къехьэх. Ау ар зэкІэми зэхахы пІон плъэкІыщтэп.

КъыхэкІыгъ лъэхъанэхэр адыгэ гъэзетыр адыгабзэкІэ зэрэтхыгъэм пае къиттхыкІэу, мыгъэшІэгъонми. Джырэ лъэхъаным, Тхьэм ишыкуркІэ, «Адыгэ макъэм» ар епІолІэн плъэкІыщтэп. Гъэзетыр кІэракІэу, гъэшІэгъонэу, тиреспубликэ ищыІэныгъэ имызакъоу, адрэ ткъош республикэхэм ящыІакІэ ехьылІэгъэ Іофыгъохэри, ныбжьыкІэмэ ящыІэкІэ-зекІокІэ гъэшІэгъонхэри «Адыгэ макъэм» къехьэх. Сэ сшъхьэкІэ лъэшэу гъэзетыр сшІогъэшІэгъонэу седжэ, джы фэдэу гъэшІэгъонэу къыхэкІыгъэп сшІошІы.

Чылэм укІоу цІыфмэ узахэдаІокІэ, зыми ыІорэп «Адыгэ макъэм» седжагъэти» е «Адыгэ радиом сызедэІум...» Телевизорым мыхъо-мышІэу къыгъэлъэгъуагъэм рэгущыІэх. Гукъау нахь мышІэми, радиом ымакъэ зыми иунэ къиІукІыжьырэп.

Адэ «Адыгэ макъэм» уемыджэу, Адыгэ радиом уемыдэІумэ, а телевизор бетэмалэми адыгэ макъэр имэкІэ дэдэмэ, бзэр икъоу умыгъэфедэмэ сыда узгъэадыгэщтыр?! Адыгэ тхакІохэм атхыгъэхэм уямыджэмэ, ти «Налмэс», ти «Ислъамые» уямыплъымэ, сыда узгъэгушхощтыр, шІулъэгъоу уилъэпкъ фыуиІэр къэзгъэущыщтыр?!

Мы къасІохэрэмкІэ къыздезымыгъэштэнхэр къыхэкІынкІи хъун. Ау, сэ сишІошІыкІэ, гущыІэм пае, «Адыгэ макъэр» гъэшІэгъоными мыгъэшІэгъоными тэры, еджэхэрэр арых, зыІэмычІэ илъыр.

Сэ Мыекъуапэ сыщэпсэу. Сигъунэгъухэр зэкІ пІоми хъунэу тимылъэпкъэгъух. Ащ пае бэрэ къыхэкІы адыгэ макъэ зэхэсхымэ е адыгабзэкІэ сыгущыІэмэ сшІоигъоу. Адыгэ радиор къэгущыІэ зыхъукІэ ымакъэ нахь лъэш сэшІы. Сыдым ымыуас радиомкІэ КъумпІыл Светланэ зэхищэрэ къэтынхэм уядэІуныр?!

«Адыгэ макъэми» сигуапэу седжэ. СшІогъэшІэгъонэу ащ къыхиутырэр бэ, зыдезгъаштэхэрэри зыдесымыгъаштэхэрэри къэбархэм къахэкІых. Сэ сишІошІ гори нахь сыкъытегущыІэ, къисІотыкІы сшІоигъоу гум зыгорэ къыщэущы.

Ожъ Аскэрбый къытхыгъэм джыри зэ къыфэзгъэзэжьы сшІоигъу. Ар къызтегущыІэрэ Іофыгъохэм зэкІэми адесэгъаштэ. Ащ зэрэдезгъаштэрэм ишыхьатэу сэри зы щысэ къэсхьы сшІоигъу.

ЩыІакІэр къин тэІо, ар сэри сшІопсынкІагъоп, ау зыгорэ ренэу телъхьапІэ тшІыныр тикъаигъагъ. Адэ хэта зытетлъхьащтыр тикІалэхэм къызэращэрэ шІыкІэр, типшъашъэмэ ядэкІуакІэ? БэмышІэу джэгоу сыздэкІогъагъэр дискым тыратхагъэу къагъэлъэгъожьэу сызеплъым сыгу кІодыгъэ. Пшъашъэу къащэщтым пэшІорыгъэшъэу урыс пшъашъэхэр дакІохэ зыхъукІэ зыщалъэрэ джанэм фэдэ нысэр къызфащэщтмэ ащэфи фарагъэхьыгъ. ЕтІанэ урыс хабзэм фэдэкъабзэу а джанэр пшъашъэм яунэ щызщилъи, ныбжьыкІи нахь хэкІотагъэхэри унэм изэу итхэу, къэзыщэщтым кІали пшъашъи бэу игъусэхэу ащ ихьагъ. Шампанскэр хрусталь бокалхэм арагъахъуи, къэзыщэрэмрэ къащэрэмрэ арати, ешъохи, бокалхэр чІадзхи акъутагъэх урысхэм зэрашІырэм фэдэу. Унэм къикІынхэу къызежьэхэм жъи кІи пчъэм Іузэрэтэкъуагъэх ныбжьыкІэхэр къырамыгъэкІынхэу, «выкуп» аратынэу. Сыдэу щытми, унэм къызекІыхэм кІалэм ыблыпкъ пшъашъэм ыІыгъэу машинэм къекІуалІэхи къитІысхьагъэх. Джа дэдэр ашІагъ зыщызэгуатхэщтхэм къызекІуалІэхэми.

Ащ фэдэ шІыкІэр зытетхэгъэ дискым пщи, гуащи, ныбжьыкІэхэри телевизорымкІэ зэдеплъыхэшъ щысых. «Тиджэгу дэгъу дэдэ хъугъагъэ» аІо.

Адэ ащ фэдэ зекІуакІэр зыгорэм тетлъхьан тлъэкІыщта? Сыд фэдэ шэн-зэхэтыкІа къыткІэхъухьэрэмэ ядгъэшІэнэу, ядгъэлъэгъунэу тызыфаер?

Джары «тыадыгэжьба?» озыгъаІорэр.

ЦІЫКІУ Бэл.

къ. Мыекъуапэ.

«Лъэдэкъэжъыер» мэжъынчы

Селоу Красногвардейскэм истудиеу «Лъэдэкъэжъый» зыфиІорэм иконцертхэр къытыхэ зыхъукІэ, Іэгутеом залыр зэпегъаджэ. Красногвардейскэ районым изакъоп а коллективыр зыщашІэрэр. Ащ икъэшъо псынкІэхэмрэ ишъошэ-теплъэ дахэхэмрэ къалэхэу Мыекъуапэ, Адыгэкъалэ, Ростов, Новороссийскэ ыкІи нэмыкІ чІыпІэхэм ащыпсэухэрэм лъэшэу агу рехьых. Концертхэр тыдэ къыщатыгъэхэми, ахэм шІухьафтынэу къафагъэшъошагъэхэр зэкІэ къэзылэжьыгъэу плъытэмэ хъущтыр мыпшъыжьхэу, емызэщыжьхэу ренэу Іоф адэзышІэрэ Людмила ыкІи Владимир Чесноковхэр арых.

А коллективым хэт кІэлэеджакІохэр еджэгъу уахътэм изакъоп зэрэзэрэлъэгъухэрэр. Ахэр къашъохэ зыхъукІэ, зэдырагъаштэу апкъ зэрагъэхъыерэм фэдэу зэгурыІохэу, зэгъусэхэу дахэу загъэпсэфыни алъэкІы. Мыгъэ ны-тыхэмрэ студием иІэшъхьэтетхэмрэ ягъусэхэу кІэлэцІыкІухэр поселкэу Гончаркэм дэт дендропаркым кІогъагъэх. ЧІыопсым ихьалэмэтыгъэу къалъэгъугъэм, жьы къабзэу зыхэтыгъэхэм, чІыпІэ дахэу зыдэщыІагъэхэм кІэлэеджакІохэм ыкІи ахэм янэ-ятэхэм агу къыІэтыгъ, кІочІакІэ гори къахилъхьагъ пІомэ хэукъоныгъэ хъущтэп. Мыщ пыдзагъэу къэтІон ны-тыхэм якомитет хэтхэу Л. Андреевамрэ Г. Прудниковамрэ тызэрэщагъэгъозагъэмкІэ, студиеу «Лъэдэкъэжъыем» ипащэхэу Владимиррэ Людмилэрэ лъэшэу зэрафэразэхэр. Владимир Чесноковыр зэхэщэкІо пшъхьапэу зэрэщытыр ыкІи кІэлэцІыкІухэр джэгукІэ гъэшІэгъонхэм ренэу зэрахигъэлажьэхэрэр къаІуагъ. Джащ фэдэу къушъхьэ теплъэ зиІэр, умэхъыгъэ пкъэур, мыжъом хэшІыкІыгъэ пкъыгъохэр, ижъырэ саугъэтхэр зыдэщытхэр аригъэлъэгъугъэх, къафиІотагъэх. Джары кІэлэеджакІохэм экскурсиер ащымыгъупшэжьэу бэрэ агу къызыкІинэжьырэр. Ащ текІодэгъэ ахъщэр къафэзытІупщыгъэр район администрацием культурэмкІэ иотдел ары. Джащ пае Красногвардейскэ районым ипащэу Тхьэлъэнэ Вячеславрэ культурэмкІэ иотдел ипащэу Вера Молчановамрэ афэразэхэу «тхьашъуегъэпсэу» араІо. Джащ фэдэу, автобуситІукІэ къезыщэкІыгъэхэ водительхэу Валерий Салычевымрэ Юрий Широковымрэ кІэлэеджакІохэмрэ ахэм янэ-ятэхэмрэ афэразэх.

Зэгъусэхэу загъэпсэфыныр зыгу рихьырэ купым тызыщыпсэурэ тигупсэ чІыгум инэмыкІ чІыпІэ дахэхэр зэрагъэлъэгъунхэу тыраубытагъ ыкІи кІэлэеджакІохэмрэ ны-тыхэмрэ зэдаштагъэ Кавказ биосфернэ заповедникым зэдэкІонхэу. Ар тихэгъэгукІэ анахь биосфернэ заповедник инхэм ащыщ. Ащ къыщыкІырэ чъыгхэу чъыгаем, хэшъаем, тисым яинагъэ, мэзгъэхъунэхэм ядэхагъэ умыгъэшІэгъон плъэкІырэп. Ауми анахьэу гум къинэжьхэрэр псыкъефэхыпІэхэр ары. Мэкъэшхо апыІукІэу ахэм псыр къызэряфэхырэр, ткІопс цІыкІужъыехэр лъагэу къефэхыхэзэ, ычІэгъыкІэ щыбыжъотэрэ псым къызэрэхэфэжьыхэрэр плъэгъункІэ хьалэмэт дэд. КІэлэеджакІохэм ащыщэу анахь чанхэр псыорэу къефэхырэм ычІэгъ мыщынэхэу чІэуцохэти, ащ тхъагъо зэрэхагъуатэрэм ыгъэгушІохэзэ чІэтыщтыгъэх.

КъэІогъэн фае джаущтэу зэгъусэхэу зэфэсакъыжьыхэзэ уахътэр ащ зэрэщагъэкІуагъэм коллективыр нахь зэпэблагъэ зэришІыгъэр. Ар ежьхэми зэхашІагъэти, студиеу «Лъэдэкъэжъыем» хэтхэмрэ ны-тыхэмрэ зэхэгущыІэжьхи джыри зыгъэпсэфыгъо мафэ горэм зэгъусэхэу къакІухьанэу, заплъыхьанэу рахъухьагъ. Ахэм зытыраубытагъэр Гъуамэ къушъхьэтІуакІэр ары.

Вагон цІыкІу заулэ зэуж итхэу ыпэкІэ рагъэхъу. Зы лъэныкъомкІэ къушъхьэу зэбгъукІохэрэр дэпкъ зандэм ехьыщыр, адрэ лъэныкъомкІэ шъхьэр къыгъэуназэу къушъхьэтІокІэ куу. Ащ ычІэкІэ щэчъэ псыхъожъыеу Гуамкэ, мыжъо цакІэмэ ренэу яутэкІмэ защихъозэ, орэдышъо мэкъэ шъабэр къыпыІукІзэ. Вагонмэ арыс кІэлэеджакІохэр шъхьаныгъупчъэхэм къакІэлъырыкІхэрэп, алъэгъурэм ихьалэмэтыгъэрэ идэхагъэрэ ыумэхъыгъэхэу. Тыгъэнэбзыйхэм къушъхьэшыгухэр дышъашъокІэ къызэлъагъэнэфы, къушъхьэ тІокІэ зандэм къефэхырэ псыутхыхэм, тыжьын ІудэнакІэхэм афэдэу, къушъхьэ тІуакІэмэ абгъухэр гур аІэтэу къагъэкІэракІэ. Сурэтэу нэр пІэпызыхырэм къыхэхъожьы тыдэ уплъагъэми чъыг, кондэ бырэбэ шхъонтІэ зэпэІутхэм ыкІи къэгъэгъэ зэмышъогъухэм ятеплъэ гохь. КІэлэеджакІохэмрэ ны-тыхэмрэ бзэмыІу хъугъэхэм фэдэу рэхьатых, ахэм алъэгъурэр зэрагъэшІагъорэм ишыхьатэу загъорэ гущыІэ зырызхэр къажэдэзы. Ау мары вагонхэр къызэтеуцуагъэх. Ини цІыкІуи ахэм къарэкІыхэшъ, такъикъ заулэрэ бзэмыІоу заплъыхьэ. Нэужым псыхъо нэпкъым ичІыпІэ дахэ джэгукІэ зэфэшъхьафхэмкІэ щэчэфых, зэнэкъокъухэр щызэхащэх. ЕтІанэ загъэпскІы, джаущтэу пчыхьэ охъуфэ уахътэр мызэщхэу къыщагъакІо. Ащ фэдиз гъэшІэгъоныр къызыщалъэгъурэ чІыпІэр къэубгынэныр ІэшІэхэп. Ахэр чІыопсым идэхагъэ зыІэпищагъэхэу, рэхьатыгъомрэ чэфыгъомрэ кІэлэеджакІохэм анэгухэм акІэплъагъощтыгъ. Дэгъоу загъэпсэфыгъэу, лъэшэу разэхэу, нэбгырэ пэпчъ шІуагъэ къыфихьэу гъэпсэфыгъо уахътэр шІэхэу зэрэкІуагъэр ашІогъэшІэгъонэу, аужырэу мыхъуным щыгугъхэзэ ягъогу къытехьажьыгъэх.

ИкІэухым къэтІон кІэлэеджакІохэмрэ ахэм янэ-ятэхэмрэ студиеу «Лъэдэкъэжъый» зыфиІорэм иІэшъхьэтетхэу Чесноковхэу Владимиррэ Людмилэрэ зэрафэразэхэр. Арышъ, гъэтхэ чэфыгъо щымыкІэхэу, якъашъохэмкІэ цІыфхэр агъэгушІохэу, Іэгутеом ижъынч афэІу зэпытынэу тафэлъаІо.

ШАКІО Мир.

НАРОДНЭ ПИСАТЕЛЭУ ЦУЕКЪО ЮНЫС ИЛЪЭС 70-рэ ЗЭРЭХЪУРЭМ ИПЭГЪОКI

ЦУЕКЪО Юныс

КЪАДЫРБЭЧ ИБЭЩШIЫГЪ

Тарихъ романым щыщ пычыгъохэр

(КъызыкIэлъыкIорэр мэлылъфэгъум и 27-м къыдэкIыгъэ номерым ит).

«Сыпсаумэ, Бэдзэрхъан, тхьацуф пае укъэзгъэнэна, — Куфанэкъомэ яшъуз Iупэ-бзэпэшхоу сэгъэгугъэ, — хэшъэе гъукIэгъэ пыдзэфэ Iаджи Къадырбэч иI». КъэсIонэу сшIэрэп сэ Мэзытхьэ башIэм, ей, сызэрэфэразэр, ежь иIэнатIэ зэрэпыгъэнагъэм, мэзхэр ыпсэ ахилъхьэзэ къызэригъэгунэхэрэм, нахь лъэшэу ынаIэ сэри къызэрэстыригъэтырэм ихьатыркIэ лъэIу къысфэзышIыхэрэм дахэкIэ сапэгъокIыжьын сэлъэкIы, хьау, сыпэгъокIыжьынэу амал сигъэгъотыгъэ...

Сигъэгъотыгъэ шъхьаем, Iэзэгъунчъэ-куожьынчъ, пхъэупсумэхъым сызыIэпищэрэп, сизыгъазэ мазэ екъу. Джы сызэрэшIу закъор бэщ къэгъэщыгъэр ары, зэгорэм Къадырбэчрэ сэрырэ бэдэдэ хъоу тшIыгъагъэхэм афэдэу. ЖэкIэ умаис къысэмыIу: чылэм ызыныкъорагъо згъэрэзэгъахэ! ЗышIошъ мыхъурэр ощх къещхыгъэу Хьэлъэкъуае къэрэкIу. Хьау, симастер ибэщ сэ къыфэсыугупшысыгъэр нэмыкI — патрон пакIэр гъучIахъомкIэ пысэхышъ бэщ пакIэм пысэлъхьэ. Адрэ шъэожъые Iэтахъохэмрэ кIэлэ тыкъырхэмрэ арых сынэ щызышъухэрэр, нэшIошI кIэрэкIэныгъэу, джау, апшъэ тырагъаплIэу, зытырагъакIэ фэдэу зашIэу аIэдэжь, «узышхо» афэхъугъ, шъыпкъэмэ, ым, елъэщаозэ фэдэуи зыдашIыжьызэ. А-енасын! Къадырбэч-Палкиным ихъурышъо паIо егъэсысы: е-о-ой, е-о-ой, мор къызыфэнэжьыгъэр ыIорэм фэд. Ащ нахь къысиIон ышIэщтыгъэп. КIэщыгъор боу уз Iай! КIэщыгъобэшI — унэгъо мышIэжь, ым?!

Еджэныр едгъэжьэжьыгъэу мафэ горэм тичылэ пхъэшIэжъым етшIагъэр зэкIэмэ анахь гъэшIэгъоныжь. ГъэшIэгъоними блэкIы ар: кIэнэкIалъэ тшIыгъэ фэдэу нэужым сэ сыгу егъужьыгъ. Пстэури зыпкъ къикIыгъэр тикIэлэегъэджэжь ары, Якъуб. Десэр римыгъажьэзэ, тхылъ горэм къыриджыкIыгъэу ыIуи, Пушкиным бэщ кIыхьэр ыIыгъэу къыкIухьаныр икIэлэгъум зэрикIэсагъэм фэгъэхьыгъэу къэбар къытфиIотагъ. БэкIэ ежь шъхьарыщэу ыгъэкIэрэуарэзэ, пшъашъэмэ адэжь, Тригорскэ, Захаровэ чылэм ар лъэс-лъэбыIоу зэрэкIощтыгъэр.

Къаигъэ ашIи, лIыжъым дэжь пчыхьэм зысагъэщагъ, «о утигъусэмэ нахь ышIошъ хъущтышъ, нахь цыхьэ къыпфишIыщтышъ» аIозэ. Арба сэри нэпэнчъагъэу зесхьагъэмкIэ, хьау, псэкIодэу згъэхьагъэмкIэ, джы къызнэсыгъэми сызфэукIытэжьырэр. ЛIыжъыр мэзым зыщыкIуагъэм тэри тедгъэфагъ.

— Къадырбэч, — щагум зэрэдэсэщэхэу къыригъэжьагъ Анзор-Однокашникым, ишъыпкъэ тIатI. — Мэзым ущыIэзэ, Пушкиныр уадэжь къэкIогъагъ. Къыплъыхъу-къыплъыхъуи шъхьаем, чылэм удигъотагъэп. Бэ дэдэри къыодгъэжагъ...

— Мэзым сыкъызикIыжьырэр, Нэ, о дэгъоу ошIэба...

— СэшIэ шъхьаем, сэ шъыд силажь...

Анзор мыщ дэжьым зыкъырипхъотыгъ:

— Сэт зи ылъэкI къэнагъэп! Бэщ псыгъо дахэхэр интелгенцэмэ аIыгъ, бэщ къэгъэщыгъэп...

— КъэсшIагъ, къэсшIагъ... — пхъэшIэжъым пхъэупсумэхъ орэдым имэкъамэхэр ардэдэм къытеуагъэх. — Къэбэртаемэ ямахъулъэ ыIыгъытыгъэм...

— Джащ фэд! ЕзыIуагъэр къыIуагъэп, ощ фэдэу Iазэу Бжъэдыгъоп, Адыгэ хэгъэгу имысэу ары зэрэраIуагъэу ыIорэр. СфешъуIожь, уары Сэт сишыхьат ыIуи, лъэшэу лъэIуагъэ. Сыщыгугъытышъ, амал иIахэмэ! Бэщым ишIын узэрэпылъытым ибагъи къыкIэупчIагъ. ЗгъэгуаIэджэ арэп, сыгъэу, чаныпэчIасэ тешIэу тикъакъыр кIыб тыдэсзэ, сянэ ташъхьагъ къиуцуагъ:

— Модэ уимастер, Къадырбэч, къэкIуагъ, къыуаджэ. Собэм ис...

«Джэгуплъыгъэм» силъэдагъэти, къызгурыIуагъэп лIыжъыр къызфэкIуагъэр.

— Зэхэпхыгъэба къыосIуагъэр?..

— Адэ, Нэ, сыкъежэ, сыкъежэ, — ащ лъыпытэу слъапэ къытеуцуагъ, Къадырбэч къыспыбэнагъ. — Къэлъэгъонхэмэ сэIошъ — сыкъаплъэ, сыкъаплъэ...

ЯмышIыкIэу пхъэнтIэкIущыхьэм тес, джабгъу IэнтэгъурзегъэкIыпIэм телъэу куитIоу зэгогъэзыгъэмэ азыфагу дэт бэщ псыгъо хьарзынэм сыпщыгушIукIыжьыгъ, укъызалъфым пстэури гушIуагъэ, узылIэжькIэ зэкIэри зэрэпфэгъыщтыр гъэнэфагъэ!

— Штэлъ, — самбыр хьатырышIэшхоу Iу къысфишIыгъ, хьэрэ-пкIэрэ хьарзынэжъыр онтэгъукIаеу къысфищэизэ, — модэ хьи, къогъум къогъэуцу. Е шкаф кIыбым. КъызыкIокIэ — ептыжьын. Акъщэр къыIымых. Хьатырэу пфишIыгъэшъ... Iо. ИщыкIагъэп!..

Хъурышъо паIор зышъхьарысым ынэгу мыщ дэжьым хъопсагъоу къызэрэззэокIыгъэр! Лыгъэшхорэ цыхьэшIэгъушхорэ хэлъэу, ежь шIу къыдэхъу зэрэшIоигъом фэдэу адрэми афыкIэнэцIэу зэрэщытым ар инэфыпс.

— СIитIуджэ зэрэфэсшIыгъэ дэгуаIэрэп ыIуагъ. ЗэкIэмэ анахь дэгъоу, дахэу фай! КIо, игъо зыщифэтэр зэзгъашIэ сшIоигъу. ПэлъыхэтмЭ — мазэ горэм пэлъын, тIуагъэ тэ. МакIэба мазэр? КIо, мэзитIу. Хъун ащыгъум ыIуи, къезэгъыгъ. СфешъуIожь, мэзитIу тешIэмэ, ащыгъум сыкъызэрэкIотэр...

— Ый, пIорэр! — Къадырбэч-Палкиным ынэхэр лыдыпкIэххэу Анзорэ къыIубыбагъ. — Ар къэбар дэгъу, хэт пIуагъэ къэкIогъагъэр?..

ГугъуемылI самбырэу Однокашникым къыIуагъ:

— Ашъыу, Пушкиныр ары, Пушкиныр...

Зыкъысфигъази, аталыкъыжъыр сэ къыстегушхукIыгъ:

— Мыщ къыIуагъэр шъыпкъа?

Зэ шъхьаем, сынэхэр къэуцщэкуагъэх, ау зыкIи, ащ лъыпытэу зыкъиспхъотыкIи, сыфызэкIэкIуагъэп, сыд сэбгъэIощтыгъэ адэ?.. Ей! Сидесэгъухэр зыкIыб дэтыгъэхэр сэрыгъэ.

— Ащыгъум, зэгорэджэ мэзым сыкIуагъэу къызытефэджэ, — ыгу бакъмэр хъужьыгъэу сэ зыкъысфигъэзагъ, — мэзитIуджэ бэщыр хьазыры зэрэхъутэр сфешъуIожь.

Джар изэбгырыкIыжьыкIэу пчыхьэм тызэбгырыкIыжьыгъ: къулай хьэтэшхо темытхъэкIыщтыгъэ нахь мышIэми, сэмэркъэур тиджэгъуагъэп, нахьыбэмкIэ ащ тыхищыжьыщтыгъэ. Чылэр сыд, чъыг шъхьапэм фэд ныIа, къэбарэу къежьэрэм егъэуалъэ-къегъэолъэжьышъ, мэIэсэжьы. Мафэкъо Къадырбэч дэжь Пушкиныр къызэрэкIуагъэр агъэшIагъукъагъэшIэгъожьэу аIыгъи, зышIошъ мыхъугъэхэри къыхэкIыгъэх, агъэтIылъыжьыгъ. Сыда, сыкъэкIон ыIомэ Пушкин тхьапш мы дунаишхом тет?! Бжьыхьэ кIахэ хъужьышъхьэкъутымэу шIотыр Iэгушхом чIэкIуадэ, адрэ сэмэгу IэгушхомкIэ бэщым Iэ щефэ. Апэм пхъэцIэкIэ-мэшIо мыплъыкъожьыгъэу бэщ кIышъор къысщыхъугъ, зигъом блэкIыгъэ чэрэз чIыпцIашъоми езгъэхьыщырыгъ... «Аа, модэ, модэ... ышIошъ дгъэхъугъэ», — сыгукIэ зэрымыр шъабэ сыкъэхъугъ. МэзитIоп ар, ащи къехъугъэн. А тхьамыкI.

— Сэ сежэ, сежэ... — ятIуани къэгуIагъ, — мэшIо жъокур зыгорэм сынэгу къыкIитэкъуагъэу, сыкъыкIигъэщтагъ, стхьакIум пакIэхэри тэпым пестыкIыхэ фэд. — Олахьэ сымыджэгу, ежь зыкъигъэлъагъорэп.

— Сэра зыкъэзымыгъэлъагъорэр? — къэсIуагъ сэ, сыукIыгъэкIи лъы IапIэ къыскIэмыкIынэу.

— Орына, — бэщышъхьэр зэриIыгъ Iэр къыпхъуати, Къадырбэч кIырыугъ. — Мафэ къэс о усэлъэгъуба, чэщ мэзагъохэри зэрахэтыжьэу! Адрэр арыба...

IэгучIитIумкIэ бэщым джы зытыригъэкIагъ. ШIодахэу ежьыри еплъыжьы, сэри гу лъысигъатэмэ шIоигъу:

— Хэшъай шъхьаем,— IэгучIэм чIегъэпшы, — Тхьэ сIон, шынэгъакIэу кIэлъ щыIэмэ къыкIэсымыфыгъэмэ! ГъучI упсыгъэу зигугъу ашIырэм фэд! Iэрыфэгъу дэдэ фэхъущт, как разэу... рудар, ым, рудау зигугъу ышIырэр къырычIиутынымкIэ къышъхьапэт...

АнэмыIэу сыкъыгъэшэлIагъ, «сыд руда... зигугъу пшIырэр» сIони сеупчIынэу сиакъыл тефагъэп.

— Сыбыр! — ежь Къадырбэч къыспэшIуечъи, сыгу къыгъэкIыжьыгъ. — У глубине сибирских руд... ЦIыкIужъыекъом шъуигъэшIагъэба? Ый, сэIо? Уай-уай, Мафэкъо Къадырбэч, сиаталыкъыжъ, закъор сэрджэ зымыуасэ зэрэщымыIэр гурыгъаIу, Нэ! Ыгу рихьымэ инэу сигопэн, — игущыIэ къыухыгъ джаущтэу.

«Ярэби, лIыжьым тыкъызэрэчIитIагъэр» сIуагъэ сэ сыгукIэ.

Щысыжьыгъэп нахьыбэрэ, зэресагъэм тетэу Iэ стхьэгъэлыргъужъхэмкIэ зыпыутхыпкIыхьажьы фэдэу зыригъэшIи, пчэнэ псыгъом тыжьын бгырыпх бгъузэр жъгъаузэ щызэригъэфэжьыгъ, ычIэгъэрэ фуфэйкэ чъыIуитIур ыгъэупкIэпкIэжьыгъ. ЧыжьэкIэ къэIурэ мэкъэмэ пшъхьапэм кIэдэIукIы пIонэу, зытIэкIурэ щытыжьыгъ, зэ шъхьаем, умышIэмэ ымышIахэу анэсыжьыгъ пшIуигъэшIэу, нэку-нэпсэу къызэхикъогъэ начIэмэ фуфэйкэ Iэгъуапэр ащихъожьыгъ, сыд хэлъ ащ, зыпари ащ хэлъэп — напцэр къэхъупцIыгъэнкIи мэхъуба!

— Зыгорэджэ къакIомэ, унэм симысэу... е симыгъотыжьмэ, ым, чылэм сыдэмысыжьмэ... чылэпышъ... сфептыжьын! — пчъэшъхьаIум зэрэтет джы.

Шкаф шIуцIэшхом ыкъогъу бэщыр къозгъэуцуагъ, лIыжъыр къэлапчъэм дэсщыжьыгъ, къызысэгъэзэжьым джэгуным пысыдзэжьыгъ. Къадырбэч лъэгъунэу къыздыриIагъэм нанэ зыкъыпимышIэнымкIэ пае, пчыхьэм унэм силъэдэжьи, десэмэ псынкIэу сапэтIысхьагъ. Арымырмэ, нанэ зыгорэ къызигъэкIэпIыкIэ, татэ уIэкIэкIыжьыщтэп: лIыжъыр шъуухьыжъэу, арэущтэу кIэнэкIалъэ ишъушIыхьэу, хьау, рябгъэшIыхьэу ыIонышъ, дунаир къыстыригъэхъыкIыщт, Къадырбэч тхьамыкIэр зыкIи тэ къытфэдэп! Джары анахьэу сэ сызщыщтагъэр. Хьау, къыстыригъэхъушIэщтыр арэп, хьау, етIанэ сызэригъэукIытэжьыщтыр ары, чIы гъуанэ горэ згъотымэ сипшыхьажьынэу, А. Си. дышъ. Ары сэIо, сеплъынэу сшъхьэ къихьагъэп, сыгуIэзэ згъэбылъыгъэ. Дунаир ошъуапщэу, собэр мэзэхашъоти, зи гу зылъыстагъэ щыIэп, джары нэр мыплъэмэ гур зыкIэмыплъэрэр.

ТIэсхъапIэм бэрэ сешагъ. Унэр зэгъокIэу — натрыфыр аупкIэпкIышъ тыгъэшху, чъыг пкIашъэхэр гъожьыбзэх, тибынхэр хатэм дэсых, сэри еджакIо сыкъекIыжь къодый — тезгъафи, нэгъуаджэр къыкъосхыгъ. Къыкъосхыгъэр сыд фэд Iори, ей-ей, Iэ еIагъ Iоу пшIэнэп! ОшIэ-дэмышIэу Аскэр, сшынахьыжъ, унэм къипкIагъ, пчъэ макъи къыгъэIугъэп. Къетхъуи:

— Тэдэ къипхыгъ мы дышъэ бэщыр? — ащ лъыпытэу сIэкIитхыгъ. — Е, зянэ! Сым исурэт дэди, Сэт?! — егъэчэрэгъу-къегъэчэрэгъужьы ыIыгъ.

— ТикIашъо къытезгъотагъ.

— А, а, сщыгъупшэжьыгъагъ — сэрыба тезылъхьэгъагъэр! Е, зянэ... Къоджэхь-къоджэшх цIэрыIом сыщымыгъуаз пIонэу, Аскэр сIэкIишъун фэшIоу зыкъигъэхъоршэрыгъэти, ардэдэм сэри сетхьагъэпцIэкIыжьыгъ:

— Хьау, — сIуагъэ, — мыр зиер ощ нэмыкI, Къадырбэч-Палкиным лIы горэм рысигъэтыжьынэу къысфихьыгъ... — зэстыжьын фаем ыцIэ къесIуагъэп. — О теплъхьагъэр джыри зэрэтелъ.

Нэхъу-нэхъоу Аскэр нэплъэгъур зэкIэм къысфишIыжьыгъ:

— А, а, мырэп шъыу! Е, зянэ! — етIани памэзэ, — арэп сыдыма мыщ иурэр?

Шъыпкъэмэ дышъэпсыр Iужъоу тегъэлъэдагъ, джаущтэу нэм къыкIэпкIэ анэмыIэ дэдэм; хэшъэе гъэгъукIэгъэ зэгохыгъэм хиупсыкIыгъэшъ джаущтэу гъожьышэ-плъыжьыш, дышъэ лъэкIыгъакI сэIо! Блэхьэджашъхьэм ихьащырэу шъхьакъутымэшхоу бэщым шIогъэтIысхьагъэр, сызэреплъэу къэсшIагъ, мэз къужъ чъыг къутэмэ зэхэкIыпIэм хэуIучIыкIыгъ. Ащи, уятэпсмэ, дышъэпс, хьау, дышъэпс плъыжьышэ-чIэпцIашъо шIыгъэу, егъэшъуагъэ фэд: хьэрэ-пкIэрэ хьалэмэт хэбзыкIыгъэмэ самбырэу зыщащыхьэу. Шъхьакъутымэ пшъапIэм, зыщызэпыщхагъэхэм дэжь, джау плIалэ фэдиз хъунэу зишъомбгъогъэ саутыр, тыжьын ыкIи гъучIыпс шIуцIэ лъэпIэ лъэпкъ зэхэгъэткIухьагъэр, къещэкIыгъэу тегъэпытыхьагъ, зэшIотыпIэр нахь пытэ хъуным фэшI. Саутым ычIэгъ щырегъажьэшъ щэрэчитIу, бэщым ызыплIанэ фэдизкIэ ычIэгъкIэ ехэу, адыгэ гухьэрэ дэхэ дэдэр цэцапэмкIэ хэгъэжъыкIыгъ: жъгъырыб пIонэу IупкIэу нэм къыкIэджаго, гум ышъхьапэ къэхъу, ей! «Е, зянэ! Е, зянэ!» еIошъ сшынахьыжъ ыбзэ ыубытыгъэшъ щыт. «Шъыдыма мы собэм иурэр?!» — еIо къысэплъы етIани. Адрэ бэщ къэгъэщыгъэмэ афэдэп, патрон зэпыупкIыгъэр пакIэм пыIулIагъэп, арыми, IэрышIыр зэрэпытэм пхъэшIэжъым ицыхьэ телъэу сыхэплъагъ. СшIэрэп, ар къызисфещэим Къадырбэч инэплъэгъу ары сэ къисыджыкIыгъэр, мыр зи Тыгъ...

(Джыри къыкIэлъыкIощт).

ТЕКIОНЫГЪЭМ ия 65-рэ ИЛЪЭС ИПЭГЪОКI

Сурэтхэм уагъэгъуазэ

Хэгъэгу зэошхом ТекIонигъэр къызщыдахыгъэр илъэс 65-рэ зэрэхъурэм фэгъэхьыгъэу «ЛIэужхэм ягукъэкIыжь» зыфиIорэ зэнэкъокъур АР-м культурэмкIэ и Министерствэрэ Адыгеим культурэмрэ искусствэмрэкIэ иеджапIэхэм методикэмкIэ якабинетрэ зэхащагъ.

Сурэт 230-м ехъу зэнэкъокъум къырахьылIагъ. Куп зэфэшъхьафмэ ахэтхэу илъэси 8 — 24-рэ зыныбжьхэм яIэпэIэсэныгъэ къагъэлъэгъуагъ. Хэгъэгу зэошхом тхьамыкIагъоу цIыфмэ къафихьыгъэр кIэлэцIыкIумэ къызэраIотэрэ шIыкIэм тарихъым ухещэ. «ДзэкIолI уIагъэхэр» сурэтэу ышIыгъэх Кристина Скляровам. «Бэрэ зэжэгъэхэ зэIукIэгъур» Саша Феклистовам IупкIэу ышIыгъ. «45-рэ илъэсым игъатх», «Шъузабэхэр», «Хьалыгъум ежэх», «ТекIонигъэр къыдэзыхыгъэхэр», нэмыкI сурэтхэри тарихъым епхыгъэх.

Яблоновскэм щеджэхэрэ Хьатх Асерэ Елизавета Кузьминовамрэ ясурэтхэри заом фэгъэхьыгъэх. Гъобэкъуаехэу Iэшъынэ Аслъанрэ Уджыхъу Салбыйрэ илъэси 10 хъугъэхэп, ащ емылъытыгъэу ясурэтхэмкIэ заор аумысын алъэкIыгъ. ИскусствэхэмкIэ республикэ колледжым, къалэу Мыекъуапэ, Кощхьэблэ, Красногвардейскэ, нэмыкI районхэми уащытхъунэу IофшIагъэхэр яIэх.

Сурэтхэм якъэгъэлъэгъон фэгъэхьыгъэ зэхахьэм къыщыгущыIагъэх АР-м культурэмкIэ и Министерствэ иотдел ипащэу Шэуджэн Бэлэ, зэнэкъокъум ижюри итхьаматэу Бырсыр Абдулахь, нэмыкIхэри. ЩытхъуцIэхэр къыдэзыхыгъэмэ афэгушIуагъэх, шIухьафтынхэр афашIыгъэх.

Сурэтым итыр: **Зэхахьэм Бырсыр Абдулахь къыщэгущыIэ.**

Гъогумаф, «Майкопчаночкэр!»

Дельфийскэ джэгунхэр я IX-у Урысыем щызэхащэх. Адыгеим иорэдыIохэмрэ икъэшъуакIохэмрэ Москва щыкIощт зэIукIэгъухэм ахэлэжьэщтых. Ансамблэу «Майкопчаночкэм» ихудожественнэ пащэу, Урысыем культурэмкIэ изаслуженнэ IофышIэу Къулэ Амэрбый гъогу зыщытехьаным тыIукIагъ.

— АР-м культурэмкIэ и Министерствэ автобусыр къытитыгъ Москва тырыкIонэу, зэхэщэн IофхэмкIэ IэпыIэгъу къытфэхъу. Республикэ филармонием идиректор шъхьаIэу Хьот Заур, кIэлэцIыкIумэ янэ-ятэхэм яшIуагъэ къытагъэкIы, — еIо Къулэ Амэрбый. — Адыгеим идэхагъэ, ибаиныгъэ, патриотическэ пIуныгъэм афэгъэхьыгъэу типрограммэ дгъэпсыгъэ. АР-м щытхъур къыфэтхьы тшIоигъу.

«Майкопчаночкэр» жъоныгъуакIэм и 2-м аублэщт зэнэкъокъухэм чанэу ахэлэжьэнэу фэтэIо. Гъогумаф, «Майкопчаночкэр!»

Сурэтым итыр: **«Майкопчаночкэм» Москва къыщишIыщт къашъомэ ащыщ.**

Искусствэмрэ тишэн-хабзэхэмрэ

«Къэгъэгъэштахьэр» мэфэкI дах

Я XII-рэ шъолъыр зэIукIэгъоу «Къэгъэгъэштахьэр» Мыекъуапэ зэрэщыкIуагъэм АР-м культурэмкIэ и Министерствэ щызэхащэгъэ пресс-зэIукIэм щытегущыIагъэх. КультурэмкIэ министрэу Чэмышъо Гъазый зэрэхигъэунэфыкIыгъэу, узыгъэгушхон IофшIагъэу щыIэр макIэп, ау дэгъум гъунэ иIэпышъ, нахьышIум ылъэныкъокIэ узэгупшысэнхэри щыIэх.

«Къэгъэгъэштахьэм» нэбгырэ 800-м нахьыбэ щызэнэкъокъугъ, Iофтхьабзэр зышIогъэшIэгъонэу еплъыгъэхэр мин заулэ мэхъух. Къэгъагъэхэм якъэгъэлъэгъон ащытекIуагъ Мыекъуапэ щыпсэурэ В. Сударенкэр, Кощхьэблэ районым къикIыгъэ Т. Владимировар ятIонэрэ хъугъэ, Мыекъопэ районым щыпсэурэ Л.Пщыдатэкъом ящэнэрэ чIыпIэр ыхыгъ.

Театрализованнэу Мыекъуапэ иурам шъхьаIэ къызырэкIохэм, апэрэ чIыпIэр республикэм икъэлэ шъхьаIэ фагъэшъошагъ. Красногвардейскэ ыкIи Мыекъопэ районхэр — ятIонэрэ, Адыгэкъалэ ящэнэрэ хъугъэх.

Къэгъагъэхэм афэгъэхьыгъэ театрализованнэ къэшIынхэм Адыгэкъалэ щыщхэр ащытекIуагъэх, режиссерыр Татько Нэфсэт. Шэуджэн ыкIи Красногвардейскэ районхэр ятIонэрэх, режиссерхэр ШъэоцIыкIу Фатимэрэ Наталья Савельевамрэ, кощхьаблэхэр ящэнэрэх, режиссерхэр Зинаида Олейниковамрэ Виктория Лазаревамрэ.

Тыкъэзыуцухьэрэ дунаир къэухъумэгъэнымкIэ, лъэпкъым ишэн-хабзэхэм цIыфхэр нахьышIоу ащыгъэгъозэгъэнхэмкIэ, ныбжьыкIэхэр дэхагъэм фэпIугъэнхэмкIэ «Къэгъэгъэштахьэм» имэхьанэ хэхьо. Чэмышъо Гъазый зэрилъытагъэу, зэнэкъокъухэр къуаджэхэм, еджапIэхэм гъэшIэгъонэу ащызэхащэнхэ алъэкIыщт. АР-м гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ и Министерствэ Iофым къыхагъэлэжьэн ямурад.

Сурэтым итхэр: **Шъхьэлэхъо Зарем, Къулэ Амэрбый, Уджыхъу Фатим «Къэгъэгъэштахьэм» тегущыIэх.**

Дзюдо

А. Ордэныр апэ ит

ТелефонкIэ къатыгъ. Урысые Федерацием дзюдомкIэ ихэшыпыкIыгъэ командэ Европэм изэнэкъокъухэу бжыхьэм щыIэщтхэм зафегъэхьазыры. Адыгэ къэралыгъо университетым июридическэ факультет истудентэу Ордэн Андзаур Санкт-Петербург щызэхащэгъэ Дунэе турнирым я 2-рэ чIыпIэр къыщыдихыгъ.

Хэгъэгу 24-мэ ябэнакIохэр Санкт-Петербург щызэIукIагъэх. Килограмм 66-м нэс къэзыщэчырэмэ якуп Ордэн Андзаур иухьазырыныгъэ щиуплъэкIугъ. Пщынэжъхьаблэ щапIугъэ батырым ятIонэрэ чIыпIэр къыдихыгъ. УФ-м ихэшыпыкIыгъэ командэ итренерхэм къызэралъытагъэмкIэ, А. Ордэным очко пчъагъэу ригъэкъугъэр зэкIэми анахьыб. Ар зыгъасэрэр тренерэу Беданыкъо Рэмэзан. Апэрэ тренерэу иIэр Нэджыкъо Руслъан.

Урысыем изэнэкъокъухэм Ордэн Андзаур ятIонэрэ чIыпIэр мыгъэ къащыдихыгъ. Европэм икIэух зэIукIэгъумэ ахэлэжьэным фэшI Дунэе турнирхэм дэгъоу закъыщигъэлъэгъон, шэпхъэ гъэнэфагъэхэр ригъэкъунхэ фае. Тиспортсмен ащ фэдэ амалхэр иIэх, мэкъуогъум Дунэе турнирэу щыIэщтым зыхэлажьэкIэ, апэрэ чIыпIэхэм ащыщ къыдихынэу тегъэгугъэ.

Ульяновскэ щэкIо

Урысыем дзюдомкIэ изэнэкъокъухэр Ульяновскэ мэлылъфэгъум и 28-м щаублагъэх. Илъэс 23-м нэс зыныбжьхэр апэрэ чIыпIэм афэбанэх.

Адыгэ Республикэм изаслуженнэ тренерэу, АР-м и ШВСМ итренер-кIэлэегъаджэу Бэстэ Сэлымэ япащэу республикэм щыщ ныбжьыкIэхэр зэнэкъокъумэ ахэлажьэх. ШъэоцIыкIу Рустам, кг 73-рэ, Пщыдатэкъо Рэмэзан, кг 60, Хьаткъо Адам, кг 66-рэ, Хъущт Ахьмэдхьан, кг 73-рэ, нэмыкIхэри Ульяновскэ щэбанэх.

НэкIубгъом итхэр зыгъэхьазырыгъэр ЕМТIЫЛЪ Нурбый.

Зэхэзыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КъыдэзыгъэкIырэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

Редактор шъхьаIэм иапэрэ гуадзэр
АУЛЪЭ РУСЛЪАН

Редакцием зыдэщыIэр:
385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр: 52-16-79,
редактор шъхьаIэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,
редактор гуадзэр-пшъэдэкIыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.
E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:
Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтынхэмкIэ ыкIи зэлъыIэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыпIэ гъэIорышIапI, зэраушыхьатыгъэ номерыр ПИ №10-3892

Гъэзетым къыхиутыхэрэм мышъыпкъагъэу къахафэхэрэмкIэ къэзытхыгъэхэм пшъэдэкIыжь ахьы. Къэтхэхэрэмрэ гъэзетым щылажьэхэрэмрэ яеплъыкIэ зэтемыфэн ылъэкIыщт. Гъэзетеджэхэм къытфагъэхьырэ тхыгъэхэр зэхэтфыхэрэп ыкIи къэзытхыгъэхэм аIэкIэдгъэхьажьыхэрэп.

Зыщыхаутырэр
ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр 6171
Индексхэр 52161 52162
Зак. 1229

Хэутыным узщыкIэтхэнэу щыт уахътэр
Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр
Сыхьатыр 18.00